

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra veřejné správy

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Veřejný zájem

Předkládá: Zdenka Večírková

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Tomáš Louda, CSc.

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta právnická
Akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Zdenka VEČÍRKOVÁ**
Osobní číslo: **R17N0039P**
Studijní program: **N6807 Veřejná správa**
Studijní obor: **Veřejná správa**
Název tématu: **Veřejný zájem**
Zadávající katedra: **Katedra veřejné správy**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Úvod
2. Veřejná správa
3. Institut veřejného zájmu - zájmové skupiny, korupce, lobbying, úplatkářství, klientelismus
4. Veřejný zájem v právních předpisech
5. Ochrana veřejného zájmu
6. Zahraniční právní úprava veřejného zájmu
7. Vyvlastňování ve veřejném zájmu
8. Závěr

Rozsah grafických prací:

Rozsah kvalifikační práce: **cca 60 stran**

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

viz zvláštní seznam

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Tomáš Louda, CSc.**
Katedra veřejné správy

Datum zadání diplomové práce: **31. března 2018**

Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2019**

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
děkan

JUDr. Tomáš Louda, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 17. srpna 2018

Prohlášení

Prohlašuji tímto, že jsem tuto práci na téma „Veřejný zájem“ zpracovala sama pouze s využitím pramenů v této práci uvedených.

Plzeň, 26. března 2019

Zdenka Večírková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala JUDr. Tomáši Loudovi, CSc. za cenné připomínky a odborné rady, které mi usnadnily vypracování této diplomové práce. Dále děkuji Janě Slámové za konzultace, které mi poskytla v otázkách úpravy této práce.

Plzeň, 26. března 2019

Obsah

ÚVOD	9
1 VEŘEJNÁ SPRÁVA	10
1.1 Definice veřejné správy	11
1.2 Druhy správy	11
1.3 Právní akty ve veřejné správě	12
1.4 Dělení veřejné správy	12
1.4.1 Státní správa	12
1.4.2 Samospráva	13
1.5 Působnost orgánů veřejné správy	15
1.6 Pravomoc orgánů veřejné správy	15
1.7 Organizační principy veřejné správy	15
1.8 Struktura veřejné správy v ČR.....	16
1.8.1 Instituce vykonávající VS	16
1.8.2 Instituce, jejichž činnost ovlivňuje a vymezuje veřejnou správu..	16
1.8.3 Způsoby subsidiarity	17
2 INSTITUT VEŘEJNÉHO ZÁJMU	18
2.1 Vymezení slova zájem	18
2.2 Vymezení slova „veřejný“	19
2.2.1 Veřejný činitel	20
2.2.2 Úřední osoba.....	21
2.2.3 Veřejný prostor.....	21
2.2.4 Veřejné prostranství	22
2.2.5 Veřejné užívání.....	23
2.2.5.1 Obecné užívání	23
2.2.5.2 Zvláštní užívání	24
2.2.6 Veřejný statek.....	25
2.2.7 Veřejná věc.....	26
2.3 Vymezení neurčitého pojmu veřejný zájem.....	27
2.3.1 Historie veřejného zájmu.....	28
2.4 Veřejný zájem	29
2.5 Výklady veřejného zájmu podle odborníků.....	30
2.5.1 Novotná, Novotný a Musil	31
2.5.2 Ivan Malý	31
2.5.3 Jiří Marek	31
2.5.4 Simona Kozáková.....	31
2.5.5 Leoš Vítek	32
2.5.6 Vladimír Hyánek	33
2.5.7 Eliška Skřídlovská.....	33
2.5.8 Jiří Kolář.....	34
2.5.9 Jaroslav Pilný	34
2.5.10 Daniela Dostálová a Kateřina Křivková.....	35
2.6 Obsah pojmu veřejný zájem.....	35
2.7 Předmět veřejného zájmu	37
2.8 Územní stránka veřejného zájmu	38
2.9 Zájmové skupiny	40

2.9.1	Oblasti zájmů zájmových skupin	40
2.9.2	Neziskové organizace	42
2.10	Lobbing	43
2.10.1	Pojem lobbing.....	44
2.10.2	Různé definice	44
2.10.3	Vymezení lobbingu	45
2.10.4	Pojímání lobbingu	45
2.10.5	Historie lobbingu	47
2.11	Pojmy souvisejících s lobbingem	48
2.11.1	Pojem lobbista	48
2.11.2	Pojem lobbistická aktivita	49
2.11.3	Pojem lobbovaný	49
2.12	Zdroje, funkce, strategie a techniky lobbingu	49
2.12.1	Zdroje lobbingu	49
2.12.2	Funkce lobbingu a role lobbisty	50
2.13	Regulace lobbingu	50
2.13.1	Návrhy regulace lobbingu pro Českou republiku.....	51
2.14	Korupční jednání – korupce, úplatkářství	53
2.14.1	Historie korupčního jednání v České republice	54
2.14.2	Definice pojmu korupce a úplatkářství	54
2.14.3	Právní úprava podle zákona č. 40/2009 Sb.	55
2.14.4	Prevence korupčního jednání	56
2.14.5	Úmluva OSN proti korupci	56
2.14.6	Úmluvy Rady Evropy.....	57
2.15	Klientelismus	58
3	VEŘEJNÝ ZÁJEM V PRÁVNÍCH PŘEDPÍSECH	60
3.1	Zákony související s veřejnými nedělitelnými statky	60
3.2	Zákony týkající se veřejné správy	64
4	OCHRANA VEŘEJNÉHO ZÁJMU	65
4.1	Střet zájmů	65
4.1.1	Osobní zájem.....	67
4.1.2	Činnosti ohrožující veřejný zájem a jejich sankcionování.....	68
4.1.3	Žaloby ve veřejném zájmu	68
4.1.4	Ochrana veřejných subjektivních práv	69
5	ZAHRANIČNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVA VEŘEJNÉHO ZÁJMU	71
5.1	Veřejný zájem ve Velké Británii	71
5.1.1	Hlavní způsoby použití pojmu veřejný zájem u soudů	71
5.2	Veřejný zájem ve Francii – „obecný zájem“	73
5.3	Veřejný zájem v Německu	73
5.4	Veřejný zájem v České republice	74
6	VYVLASTŇOVÁNÍ VE VEŘEJNÉM ZÁJMU	75
6.1	Právní úprava	75
6.2	Vyvlastňovací řízení	77
	ZÁVĚR	79
	RESUMÉ	81

SEZNAM OBRÁZKŮ.....	82
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	83

ÚVOD

Téma „Veřejný zájem“ a s ním související pojmy jsem si vybrala z důvodu velmi častého používání jak ve veřejné správě, tak hlavně v médiích, a ne vždy jsou správně užívány a interpretovány. Přesnou definici pojmů zná málokdo, i když se hojně používá. V práci se mimo hlavní téma zmíním i o pojmech s ním souvisejících, nebo se mezi sebou prolínajících.

V dílčích kapitolách se zabývám jednotlivými pojmy - veřejná správa, zájmové skupiny, korupce, lobbying, úplatkářství a vyvlastňování. Diplomová práce obsahuje vysvětlení a definice daných pojmů a jejich užívání. Provedu exkurz do právních předpisů, které tyto pojmy obsahují, a také se podíváme na ochranu veřejného zájmu v českém právním systému a na žaloby ve veřejném zájmu v České republice a ve Spojených státech amerických. Nedílnou součástí práce je zahraniční právní úprava veřejného zájmu.

Podrobněji se budu věnovat pojmu veřejný zájem, jakož to hlavnímu tématu práce, a lobbyingu. Podíváme se na historii pojmů veřejný zájem a lobbying, na jejich aktéry a na vymezení pojmů a jejich užití.

Okrajově se zmíním o negativních vlivech korupčního jednání, které jsou vázány na téma práce, jako je korupce, úplatkářství a klientelismus. Zaměřila bych se na korupční jednání, klientelismus a korupci.

Na závěr bych se věnovala vyvlastnění ve veřejném zájmu podle zákonné úpravy.

Hlavním cílem mé práce je vysvětlení výše uvedených pojmů a jejich souvislostí tak, aby byly srozumitelné a pochopitelné i pro toho, kdo není s dotčenými pojmy obeznámen, a rozkrytí pojmu veřejný zájem a jeho použití v zahraničních právních úpravách.

1 VEŘEJNÁ SPRÁVA

V této práci se na veřejnou správu podíváme z pohledu správní vědy a částečně i z vědy politické. Veřejná správa je podle většiny autorů považována za pojem správního práva a správní vědy, ale jde i o pojem správně politický. Tímto pojmem se zabývá státověda, další vědní obory a také politologie. Naopak veřejná správa není pojmem hospodářským.

Veřejnou správu definujeme nejnázne pomocí negativního vymezení, to, co znamená veřejná správa pro své okolí. To, co konkrétně veřejná správa je, je vymezením pozitivním. Toto vymezení lze použít především na státní správu.

Znaky veřejné správy jsou například:

- činnost, která sleduje veřejné, popřípadě některé obecné cíle,
- cíle vykonává ve veřejném zájmu,
- činnost je podzákonná,
- má výkonný charakter,
- činnost může mít povahu mocenskou nebo organizační,
- činnost, kterou se osoby veřejného práva projevují ve veřejném a soukromém právu jako specifické prostředky.¹

Jedním z pojmových znaků veřejné správy je činnost vykonávaná ve veřejném zájmu, což je také téma této diplomové práce. Přestože se pojmu „veřejný zájem“ používá v platném právu, definici v právním řádu nenalezneme a vymezení je na výkladu soudů na všech úrovních.

Veřejný zájem přesahuje zájem soukromý, je prospěšný všem, celé společnosti a výhody by měly převýšit nevýhody.

Definice veřejného zájmu podléhá mnohdy politickému rozhodnutí, v návaznosti na změny v politickém složení volených orgánů (vláda, parlament, krajská a obecní zastupitelstva a rady). *„Pro konečné určení veřejného zájmu je tak nutné sledovat dlouhodobé voličské preference v dané lokalitě, včetně života*

¹ VALEŠ, Lukáš. *Politologické aspekty veřejné správy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. s. 10, 26. ISBN 80-7380-010-1.

*místních politických stran, struktury místních zájmových skupin, politické kultury či socioekonomického vývoje.*¹

Úředníci (byrokracie) mají nemalý vliv na rozhodování a činnosti veřejné správy. Jde o skupinu s vlastními zájmy, které často vydávají za veřejný zájem.

1.1 Definice veřejné správy

Veřejná správa je správou věcí veřejných, která se uskutečňuje ve veřejném zájmu jako projev výkonné moci. Jedná se o organizovanou činnost, svěřenou určitému subjektu, který se zaručuje tuto činnost vykonávat. Subjektem veřejné moci se rozumí stát a subjekty zmocněné k výkonu zákonem. Orgány veřejné správy vykonávají svou činnost pouze na základě zákonů a v jejich mezích.²

Nesmí vykonávat činnosti, které jsou v dikci zákonodárství, soudnictví, vlády a výkonných orgánů, nesmí být orgány moci soudní, zákonodárné, ani vládní.

1.2 Druhy správy

Veřejnou správu dělíme podle rozdílných zájmů na správu veřejnou a soukromou.

- Veřejná správa:
 - obsahuje veřejný zájem a je určena k jeho plnění,
 - zavazuje a řídí jednání subjektů, které nejsou přímo součástí její organizace,
 - je vázaná právem,
 - musí mít zákonné zmocnění k jednání a rozhodování „Co není povoleno, je zakázáno.“,
 - provádí činnost iniciativní, kontrolní, nařizovací, regulativní.
- Soukromá správa:
 - působí v soukromém zájmu,
 - rozhodnutí jsou závazná pro osoby nebo subjekty, které jsou ve vztahu k soukromé správě (zaměstnanec x podnik)
 - může činit vše, co není zakázáno „Co není zakázáno, je povoleno.“

² MATES, Pavel a René WOKOUN. *Malá encyklopedie regionalistiky a veřejné správy*. Praha: Prospektrum, 2001. s. 134-135. ISBN 80-7175-100-6.

1.3 Právní akty ve veřejné správě

Veřejná správa vydává pro účely řízení a jednání fyzických a právnických osob své právní akty, které dělíme na normativní a individuální. V souhrnu jsou pojmenovány jako správní akty.

- **Normativní právní akty** regulují záležitosti obecné povahy neurčitého počtu osob vůči obecně určenému okruhu subjektů. Jsou to obecně závazné právní akty, interní normativní akty (zákony, směrnice).
- **individuální právní akty** se vztahují na rozhodování o konkrétních právech a povinnostech právnických a fyzických osob v jednotlivých případech (rozhodnutí soudu),
- **akty, které nemají povahu právních aktů** (rozhodnutí správního úřadu).

1.4 Dělení veřejné správy

Dalším dělením veřejné správy může být například ve smyslu organizačním, kdy jednotlivé části organizační struktury zajišťují činnost správy, podle právní teorie hovoříme o správě formální.

Dále ve smyslu funkčním, např. nakládání s veřejným rozpočtem, vydávání právních aktů, kontrolní činnost, v právní teorii se někdy setkáváme i s označením materiální správa. V různých publikacích se můžeme setkat s dělením na složku věcnou, obsahovou a složku organizační, institucionální. Jak vidíme, veřejnou správu můžeme dělit z mnoha hledisek a pohledů.

Veřejnou správu dále dělíme na státní správu, s funkcí aplikace popřípadě tvorby práva a realizace státní politiky v nejšířším slova smyslu, a na samosprávu, která má funkci především v prosazování a reprezentaci zájmů společenství občanů, ve vedení záležitostí určitého společenství, a v omezeném rozsahu aplikuje právo.

Správy mají odlišné principy fungování veřejné správy, ale zároveň mají obě pro fungování veřejné správy a fungování politického systému v demokratickém státu nezastupitelnou roli.

1.4.1 Státní správa

Státní správa je součástí moci výkonné a je považována za původní formu veřejné správy, jelikož sleduje zájem společenský, tedy veřejný zájem a její instituce by měly za každých okolností upřednostnit vždy zájem státu a jeho občanů.

Pro vytvoření nejefektivnější, nejehospodárnější a nejprofesionálnější státní správy jsou dány specifické principy, kterými se jednání státní správy řídí.

- Princip monokratický, kdy státní orgány, např. ministerstva, jsou řízeny jednou zodpovědnou osobou, např. ministrem, nebo osobou jí pověřenou.
- Princip jmenovací, kdy do funkcí jsou osoby jmenovány.
- Princip hierarchické podřízenosti a nadřízenosti spočívá v podřízenosti a omezení orgánu státní správy a jeho představitele ve svých rozhodnutích nadřízenému orgánu, který vydává nařízení a instrukce. Pro příklad si uveďme nadřízené Ministerstvo práce a sociálních věcí a jemu podřízené Úřady práce. Nadřízený orgán má právo také vykonávat přezkum v odvolacím řízení u rozhodnutí, vydaných jeho podřízeným orgánem.

Státní správa je omezena vedle zákona také normativními a individuálními akty nadřízeného orgánu. Tyto principy státní správě umožňují efektivnější výkon pro okamžité rozhodování například v krizových situacích (povodně, kalamity, tj. využití a dostupnost všech potřebných zdrojů k jejich odstranění).

1.4.2 Samospráva

Samospráva vždy hájí zájmy svého společenství například členů a občanů. Legitimita územní samosprávy je odvozena přímo od občanů, kteří mohou každé volby rozhodnout, jak jejich zástupci pracují, a při nespokojenosti s jejich prací si zvolit jiné zástupce. Občané se mohou zapojit do procesu kontroly a rozhodování při veřejných jednáních obecních a krajských zastupitelstev.

V samosprávě občané nejnázve využívají demokratické mechanismy, volí si demokraticky své politické zástupce. Místní a krajská úroveň propojující politiku a správu učí politickou elitu nejen politice, ale také výkonu a spravování věcí veřejných, prokazování své řídicí a odborné kvality. Získané zkušenosti a znalosti, na úrovni místní a krajské, pak řada politiků využije i na úrovni celostátní, kde jsou potřebné pro dobré fungování politického systému státu.

O samosprávě se hovoří také jako o „čtvrté moci ve státě“³, která je jako ostatní moci nezávislá. Stát může do výkonu samosprávy zasahovat pouze při rozporu rozhodnutí a výkonu se zákonem. V zákoně č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) je v § 7 odst. 1 uvedeno:

„1) Obec spravuje své záležitosti samostatně (dále jen "samostatná působnost"). Státní orgány a orgány krajů mohou do samostatné působnosti zasahovat, jen vyžaduje-li to ochrana zákona, a jen způsobem, který zákon stanoví. Rozsah samostatné působnosti může být omezen jen zákonem.“⁴

Ústava ČR hovoří o zásahu státu v článku 101 v obdobném duchu: *„(4) Stát může zasahovat do činnosti územních samosprávných celků, jen vyžaduje-li to ochrana zákona, a jen způsobem stanoveným zákonem.“⁵*

Ústava se územní samosprávou zabývá v sedmé hlavě a hovoří se v ní, mimo jiné, o členění České republiky na obce, které jsou základními územními samosprávnými celky, a vyšší územní samosprávné celky, což jsou kraje, které jsou územními společenstvími občanů. Tato společenství mají právo na samosprávu. Obě samosprávy jsou spravovány svými zastupitelstvy a jsou veřejnoprávními korporacemi, které mají svůj majetek a hospodaří podle svého rozpočtu.

Nesprávně je mnohdy zaměňována veřejná správa za správu státní. Před rokem 1989 se hovoří jen o státní správě, důvodem byla podle všeho v té době chybějící samospráva. Tímto došlo ke sloučení pojmu nadřazeného s pojmem podřazeným a ke zdůraznění postavení centralizovaného státu jako subjektu veřejné moci.

³ MIKULE, Vladimír, Vladimír SLÁDEČEK, Vladimír VOPÁLKA a Milan BAKEŠ. *Veřejná správa a právo: pocta prof. JUDr. Dušanu Hendrychovi k 70. narozeninám*. Praha: C.H. Beck, 1997. Právo a společnost (C.H. Beck). ISBN 80-7179-191-1.

⁴ KOPECKÝ, Martin. *Zákon o obcích: komentář*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-862-9.

⁵ *Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. Ústava České republiky: ve znění pozdějších ústavních zákonů*. Praha: Academia, 2013. ISBN 978-80-200-2307-0.

1.5 Působnost orgánů veřejné správy

Orgány veřejné správy mohou konat a vydávat správní akty na základě zmocnění zákonem, který určuje působnost orgánů. Působnost je vymezením okruhu úkolů orgánů veřejné správy (v jakých záležitostech mají konat), jde o činnost výkonnou.

Veřejná správa se dělí na působnost:

- věcnou – určuje, v jakých věcných záležitostech orgán veřejné správy působí (např. školství, zdravotnictví),
- územní – určuje územní rozsah působnosti příslušného orgánu (např. celostátní, místní),
- časovou – určuje časový limit působnosti orgánu,
- osobní – přenesení působnosti na určitou osobu.

1.6 Pravomoc orgánů veřejné správy

Pravomoc je moc, která je dána ze zákona a určuje prostředky a nástroje, které orgán veřejné správy používá při výkonu své působnosti. Může jít o celou řadu prostředků od donucovacích až po vydávání právních aktů. Ze strany zákonodárce je velice důležité vymežit pravomoc a působnost jednotlivých orgánů, aby nedocházelo k překrývání působnosti a výkon veřejné správy byl efektivní a zdárný.⁶

1.7 Organizační principy veřejné správy

Principy organizace veřejné správy mají velký význam pro výstavbu veřejné správy jako takové. Jsou to doporučení pro institucionální i funkční utváření organizace založená na ověřených a úspěšných postupech organizování ve veřejné i v soukromé správě. Principy jsou někdy také nazvány jako zásady, pravidla, měřítko nebo cíle, které se mají při výstavbě veřejné správy sledovat.

Neplatí obecně, ale jsou poplatné konkrétním podmínkám, v nichž se mají realizovat.

⁶ VALEŠ, Lukáš. *Politologické aspekty veřejné správy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. s. 28. ISBN 80-7380-010-1.

Z hlediska výstavby veřejné správy se tradičně nejvíce používá členění principů na:

- územní a věcný,
- centralizace a decentralizace,
- koncentrace a dekoncentrace,
- kolegiální a monokratický,
- volební a jmenovací.

Pro výstavbu veřejné správy mají základní význam organizační principy, které vycházejí z územních a věcných hledisek. Lze se domnívat, že v praxi je převaha věcného principu nad principem územním, což svědčí o větší centralizaci veřejné správy, tedy, že státní správa má převahu nad samosprávou.

Na druhé straně však centralizovaný systém veřejné správy vede na nižších úrovních k posílení územního principu, čili koncentraci moci do jednoho úřadu. Příkladem je dřívější moc prefektů ve Francii.

1.8 Struktura veřejné správy v ČR

1.8.1 Instituce vykonávající VS

- ministerstva
- ostatní ústřední správní úřady (např. Ústřední pozemkový úřad)
- územní správní orgány (finanční úřady, okresní veterinární správy)
- veřejné ozbrojené a neozbrojené sbory (policie, hasičský záchranný sbor)
- orgány obcí a krajů
- další instituce (profesní komory, vysoké školy, fyzické osoby pověřené výkonem veřejné správy - např. pověření k hodnocení nebezpečných vlastností odpadů podle Zákona o odpadech,)

1.8.2 Instituce, jejichž činnost ovlivňuje a vymezuje veřejnou správu

- Parlament
- Vláda
- Ústavní soud
- Nejvyšší správní soud
- Obecné soudy
- Nejvyšší kontrolní úřad
- Veřejný ochránce práv

- Státní zastupitelství aj.

1.8.3 Způsoby subsidiarity

- Přenesení mimo veřejnou správu: určitá činnost ztrácí veřejnosprávní charakter, stává se soukromosprávní, státu zůstává kontrolní činnost,
- přenesení ze státní správy na samosprávu,
- dekoncentrace - přenesení z centrálního orgánu na nižší orgán státní správy,
- decentralizace - přenesení z vyššího samosprávného útvaru na nižší,
- federalizace, autonomie v unitárních státech.

2 INSTITUT VEŘEJNÉHO ZÁJMU

V této kapitole se pokusíme rozkrýt významy pojmů, které jsou s naším tématem určitým způsobem spojeny.

2.1 Vymezení slova zájem

Podle Ottova naučného slovníku je původ slova „zájem“ odvozen od slovesa „zajmout, zabavit“. Původně byl tento pojem používán právní terminologii v souvislosti s exekucí nemovitého majetku. Kalný uvádí, že toto slovo má podle slovníkové literatury hned 4 základní významy:

- *prospěch, blaho, užitek,*
- *pozornost věnovaná něčemu, někomu,*
- *náklonnost k něčemu, záliba v něco, obliba něčeho, porozumění, resp. smysl pro něco,*
- *sama věc, resp. cíl pozornosti a usilování.⁷*

Samotný zájem je termínem aplikované psychologie, která dále rozlišuje zájmy vyjádřené a zájmy nevyjádřené. Zájem jako takový je vázán na jedincovu psychiku, to znamená, že je vždy od jedince odvozen. Tento fakt má nesmírný význam z toho důvodu, aby nedocházelo k záměně veřejného zájmu se zájmem státním, v tomto případě je nutné přesně vysvětlit pojem.⁸

Zájem je schopnost, podle Hartla⁹, trvalejšího zaměření a soustředění na určitou činnost. Zájmy jsou u každého jiné a také jejich zaměření, hodnota a hloubka se liší podle osobností. Lidé se společnými zájmy se mohou díky tomu spojit a vytvářet různá společenství a zájmové skupiny.

⁷ KALNÝ, Miroslav. *Soukromý zájem ve veřejném prostoru*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2017. s 23. ISBN 978-80-261-0707-1.

⁸ HYHLÍK, František a Milan NAKONEČNÝ. *Malá encyklopedie současné psychologie*. 2., dopln. vyd. Praha: SPN, 1977. Knižnice psychologické literatury.

⁹ HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Třetí, aktualizované vydání. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0873-0.

Gerloch v Teorii práva uvádí, že „právo je normativním výsledkem konfliktu zájmů ve společnosti.“¹⁰ Zdrojem vývoje práva je konflikt, střet zájmů, které právo musí pomoci norem usměrňovat. Velký vliv na regulaci práva mají skupiny, které významným způsobem ovlivňují tvorbu a aplikaci práva.

2.2 Vymezení slova „veřejný“

V případě veřejného zájmu se dá říci, že slovo veřejný má význam určitého postoje, sociálních vztahů, které existují uvnitř sociální skupiny. Jde o fakta, která jsou pro danou skupinu důležitá a dostupná. Členové sociální skupiny nebo společnosti si vyměňují informace, názory a zkušenosti.

Podle Winklera původní rozlišení slov veřejný a soukromý přináší právní věda. Pojmy veřejný nátlak, veřejné právo jsou spojovány od počátku se státem, v souvislosti s významem soukromého práva a soukromých zájmů.

V právním významu „veřejné“ znamená každému přístupné, i když je někomu patřící, privátní, v něčem zvláštní.

Právní a politologický smysl slova „veřejné“, jsou skutečnosti ve veřejném zájmu. Jedná se o otázky a problémy všech, celého společenství. Legální nátlak je založený na tom, že člověk je na svých možnostech omezován prostřednictvím zákonů, veřejnou mocí a orgány státu.

Sociálně psychologický význam slova „veřejné“ je, že člověk má mimo svého vnitřního světa také vnější svět, který je zaměřen na druhé jedince, ale i na skupiny nebo celé společnosti.

„Za veřejné v tomto smyslu považujeme ty společenské vztahy, hodnoty, skutečnosti, které existují v rámci určitých společenských skupin nebo celé společnosti jako „otevřené“, „přístupné“ všem členům, tj. tvoří předmět vzájemné nelimitované komunikace a interakce jejich členů. Veřejnými jsou ty skutečnosti, které mají význam pro danou společenskou skupinu jako celek a jejichž veřejný význam jednotliví členové uznávají.“¹¹

¹⁰ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 6., aktualiz. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-454-1.

¹¹ MALÝ, Ivan. *Problémy definování a prosazování veřejného zájmu*. Brno: Masarykova univerzita, 1999. Sborník prací Ekonomicko-správní fakulty Masarykovy univerzity v Brně. s. 91. ISBN 80-210-2236-1.

2.2.1 Veřejný činitel

Veřejný činitel je taková osoba, která má pravomoc k rozhodování a výkonu rozhodnutí ve veřejném prostoru a byla do pozice obsazena na základě volby, jmenování nebo konkurzu. Tímto aktem je veřejný činitel legálně určen, což mu dává legitimitu i k jeho jednání. V české legislativě se setkáme vedle tohoto pojmu i s pojmem veřejný funkcionář, který má předpoklad k jednání v sociální pozici.¹²

Zákon o střetu zájmů č. 159/2006 Sb. používá pojmu veřejný funkcionář. V předmětu úpravy definuje rozsah věcné působnosti, upravuje tím povinnosti veřejných funkcionářů. Veřejný funkcionář musí svou funkci vykonávat tak, aby nedocházelo mezi jeho osobními zájmy a zájmy, které má hájit nebo prosazovat, ke střetu. Nařizuje mu povinnost oznámit skutečnosti, které umožňují veřejnou kontrolu jeho majetku, příjmů, darů nebo jiného prospěchu, které získal v době své funkce, to platí i na jeho finanční závazky.

Dále musí omezit některé činnosti neslučitelné s výkonem jeho funkce a je odpovědný za porušení povinností, včetně sankcí, které mu mohou být uloženy soudy ve správním soudnictví.

Skutkové podstaty jednotlivých deliktů včetně sankcí jsou definovány v § 22. Veřejným funkcionářem pro účely tohoto zákona je poslanec, senátor, člen vlády, vedoucí jiného ústředního orgánu státní správy, předsedové Úřadu pro ochranu osobních údajů a Úřadu pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví, členové Rady Českého telekomunikačního úřadu a prezidia Komise pro cenné papíry, soudce a dále například členové zastupitelstev obce a kraje, neuvolněný starosta a členové rady, státní zástupce, vedoucí zaměstnanec územně samosprávných celků, vedoucí státní zaměstnanec, vedoucí zaměstnanec právnické osoby a další. Taxativní výčet nalezneme v § 2.

Vedral například v komentáři k tomuto zákonu uvádí, že zákon nepočítá s možností, že by hejtman kraje nebyl dlouhodobě uvolněn pro výkon funkce,

¹² NOVOTNÁ, Eliška, Jan NOVÝ a Martin MUSIL. *PR management*. V Praze: Oeconomica, 2006. ISBN 80-245-1047-2.

a kdyby takováto skutečnost přeci jen nastala, neuvolněný hejtman by nebyl veřejným funkcionářem.¹³

2.2.2 Úřední osoba

V zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník se již nehovoří o veřejném činiteli, ale o úřední osobě. Patří sem například soudce, státní zástupce, prezident ČR, poslanec, senátor, člen zastupitelstva obce nebo kraje, odpovědný úředník územní samosprávy nebo jiného orgánu státní správy, notář, exekutor a další. Úřední osobou jsou však pouze tehdy, plní-li státní úkoly nebo úkoly společnosti a používají pro plnění těchto úkolů svěřené pravomoci.

Úřední osoba je při výkonu své funkce chráněna a za trestný čin se považuje vyhrožování a užití násilí vůči ní, ale naopak i úřední osoba může být za své činy trestána. Například za zneužití pravomoci, maření úkolů z nedbalosti nebo přijetí úplatku. Osoby, které vystupují na podporu nebo ochranu úřední osoby, jsou taktéž chráněny.

2.2.3 Veřejný prostor

Veřejný prostor je takový prostor, který je bez omezení přístupný veřejnosti. Tento prostor umožňuje veřejnosti účastnit se veřejného života, je veřejně užíván.

Ve starověku byl veřejný prostor zjevný, jelikož šlo především o náměstí, kam měl přístup každý a kde mohli spolu všichni být a hovořit. Ve středověku již nalezneme antické pojetí, které rozlišuje pojmy mezi soukromým “privates” a veřejným “publicus” prostorem.

Od 17. století byl veřejný prostor, díky literární společnosti, rozšířen na soukromé salony s určitým okruhem osob. Později jde o kavárny, ve kterých se veřejnost literární pozvolna mění na veřejnost politickou, ale stále jde o veřejnou budovu či místnost.

S rozmachem masových informačních technologií již nehovoříme o veřejném prostoru nebo budově, ale o masmediálním prostoru rozhlasu, novin,

¹³ VEDRAL, J. *Zákon o střetu zájmů: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2006. s. 26. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 80-7179-475-9.

televize. Důležité je, aby prostor byl přístupný bez omezení veškeré veřejnosti, byl veřejně užíván a aby přístupnost a užívání byla legitimní podle platné legislativy a veřejného zájmu.

2.2.4 Veřejné prostranství

V zákoně č. 128/2000 Sb., o obcích se rozumí veřejným prostranstvím každý prostor, který je bez omezení přístupný, slouží k veřejnému užívání a je určen obecně závaznou vyhláškou jako veřejné prostranství. Zákon v § 34 přesně vyjmenovává, co patří mezi veřejné prostranství.

“ Veřejným prostranstvím jsou všechna náměstí, ulice, tržiště, chodníky, veřejná zeleň, parky a další prostory přístupné každému bez omezení, tedy sloužící obecnému užívání, a to bez ohledu na vlastnictví k tomuto prostoru. ”

Nezapomeňme na podmínku, že veřejné prostranství musí být uvedeno v obecně závazné vyhlášce. Ústavní soud se ve svém Nálezu č. 211/2005 Sb.¹⁴ zabýval výkladem *“a další prostory přístupné bez omezení”* a podle jeho výkladu jde o obdobný charakter jako *“náměstí, tržiště, silnice, místní komunikace, parky a veřejná zeleň”*.

Jestliže je pozemek veřejně přístupný a užíván veřejností a širokou veřejností je vnímán jako veřejné prostranství, ale není v obecně závazné vyhlášce označen za veřejné prostranství, tak se nejedná o veřejné prostranství. Z tohoto důvodu nepodléhá veřejné kontrole, a tudíž se v právním slova smyslu nejedná o veřejný prostor.

Obec pro výkon svých zákonných kompetencí potřebuje rozhodovat o veřejných prostranstvích, ve smyslu Ústavy ČR, jako veřejnoprávní korporace. Což představuje například na základě obecně závazné vyhlášky ukládat povinnosti k ochraně místních záležitostí veřejného pořádku, životního prostředí nebo ukládat za porušení veřejného pořádku na veřejných prostranstvích pokuty, ale také označovat veřejná prostranství.

¹⁴ Nálezu Ústavního soudu č. 211/2005 Sb.

Tímto způsobem chrání obec zájmy svých občanů, tudíž veřejný zájem. Umožňuje tím právní regulaci společenských vztahů, z tohoto důvodu je veřejný zájem preferován nad soukromý zájem vlastníka.

V Nálezu Ústavního soudu č. 211/2005 Sb. je uvedeno “ *Podstatná část veřejných prostranství je zpravidla ve vlastnictví obcí*”.

2.2.5 Veřejné užívání

Pojem „veřejné užívání“ chápeme v současné právní teorii a praxi jako užívání všeobecně přístupných veřejných statků neomezeným počtem uživatelů.¹⁵

Musí odpovídat povaze a účelu statku a nesmí vylučovat ze stejného statku jiné užívání. Překročí-li určité užívání hranice a vyloučí, nebo omezí v užívání statku jiné uživatele, jedná se již o zvláštní užívání, někdy jde dokonce i o protiprávní činnost.

Z výše uvedeného vyplývá existence dvou druhů veřejného užívání, které mají veřejnoprávní povahu, kdy vůle vlastníka nehraje žádnou roli:

- Obecné užívání
- Zvláštní užívání

Dualismus užívání obecného a zvláštního se projevil v užívání vod a pozemních komunikací.

2.2.5.1 Obecné užívání

Obecné užívání oproti zvláštnímu užívání nepodmiňuje užívání materiálního statku žádným povolením (správním rozhodnutím) správního orgánu, protože přímo vzniká ze zákona.

Obsah užívání obecného může být stanoven pozitivně, nebo může vyplývat z různých veřejnoprávních omezení. Například podle Hendrycha¹⁶

¹⁵ HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část*. 9. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2016. Academia iuris (C.H. Beck). s.325. ISBN 978-80-7400-624-1.

vyplývá obsah obecného užívání pozemní komunikace nejen ze zákona o pozemních komunikacích, ale také nepřímo z pravidel provozu na pozemních komunikacích, jakožto zvláštním právním předpisem.

Může také nastat situace, kdy není právní normou obsah obecného užívání specifikován, pak je na místě užívat veřejný statek obvyklým způsobem k jeho povaze a k faktickému stavu. Z užívání veřejného statku nesmí být vyloučen jiný uživatel, okruh uživatelů je neomezený. Může jim být každý, který splňuje hmotněprávní předpoklady, např. uživatelem pozemní komunikace k jízdě motorovým vozidlem to může být pouze držitel řidičského oprávnění.

2.2.5.2 Zvláštní užívání

Specifickými právními předpisy, tj. zákony a obecně závazné vyhlášky, je upraveno zvláštní užívání. Tyto právní předpisy představují kontrolní mechanismus prosazování veřejného zájmu, kterým se vždy upřednostňuje veřejné užívání před užíváním zvláštním.

Vzniká na základě správního rozhodnutí vydaného příslušným správním orgánem s vyznačením uživatele. Znamená to tedy, že je vydáno povolení pro určitého adresáta, se stanovením způsobu a doby užívání, dále s upozorněním, že případné podmínky mohou být stanoveny přímo zákonem nebo prováděcími předpisy.

Obce mohou některá zvláštní užívání ve své obecně závazné vyhlášce místním poplatkem zpoplatnit.¹⁷

Judikatura v současné době řeší otázku veřejného a soukromého užívání v různých souvislostech.

Nejvyšší soud ČR se zabýval užitím procesních předpisů v souvislosti s problematikou zákona o pozemních komunikacích a dospěl svým rozsudkem ze dne 3. 5. 2000, sp. zn. 22 Cdo 178/99 k závěru:

¹⁶ HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část*. 9. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2016. Academia iuris (C.H. Beck). s.327. ISBN 978-80-7400-624-1.

¹⁷ NOVOTNÁ, Eliška, Jan NOVÝ a Martin MUSIL. *PR management*. V Praze: Oeconomica, 2006. ISBN 80-245-1047-2.

„Obecné užívání pozemních komunikací není institutem soukromého práva, ale jde o veřejnoprávní oprávnění. Toto užívání se neopírá o občanskoprávní předpisy, ale o zákon o pozemních komunikacích.“¹⁸

Nejvyššího soudu ČR posoudil institut veřejného užívání jako pojem veřejného práva, konkrétně správního práva.

2.2.6 Veřejný statek

Předmětem veřejného užívání je veřejný statek, jak bylo řečeno již v úvodu předešlé kapitoly. Ve správním právu Hendrych v souvislosti s veřejným užíváním hovoří o takzvaném materiálním statku.¹⁹ Jde o totožné pojmy, protože jsou podobně vymezeny. V praxi se užívá tradičního pojmu veřejný statek.

V současné právní legislativě nenalezneme definici veřejného statku, tak jak tomu bylo v obecném zákoníku občanském. Díl druhý s názvem O právu k věcem, přesněji § 287 - Věci ničí, veřejný statek a státní jmění²⁰, obsahuje výčet věcí veřejných (ničích), které směli využívat všichni občané.

„Věci, které jsou všem členům státu ponechány ku přivlastňování, slovou věci ničí. Ony, kterých se jim dovoluje jen upotřebiti, jako: silnice, veletoky, řeky, přístavy a břehy mořské, slují obecný čili veřejný statek. Co je určeno ke krytí státních potřeb, jako: mincovní nebo poštovní a jiné regály, komorní statky, horní a solné doly, daně a cla, nazývá se státní jmění.“

Přestože v právním řádu není definován veřejný statek, tak věci obecného užívání jsou nám známy. Přehledné vymezení pojmu veřejný statek provedl Zoulík²¹ bez zřetele na vlastníka. Soukromé vlastnictví je omezeno v tomto případě ve prospěch veřejného účelu a soukromý vlastník není ani účastníkem řízení.

¹⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 5. 2000, sp.zn. 22 Cdo 178/99.

¹⁹ HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část*. 9. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2016. Academia iuris (C.H. Beck). s.329. ISBN 978-80-7400-624-1.

²⁰ *Obecný zákoník občanský č. 946/1811 Sb.z.s. ze dne 1. června 1811. § 287.*

²¹ BAJURA, Jan. *Ochrana pokojného stavu správními orgány*. Praha: CEVRO Institut, 2009. s. 9. ISBN 978-80-87125-05-2.

V případě, že veřejné užívání věci zanikne, je obnoveno soukromé vlastnictví. Hendrych vymezuje veřejný statek jako přírodní statky i věci vytvořené lidskou činností. Provedl demonstrativní výčet veřejných statků: voda, ovzduší, krajina, pozemní komunikace, veřejná prostranství, les, některé druhy energie a rádiové spektrum.²²

Ve Slovníku veřejného práva československého je doslova uvedeno:

„Statek veřejný je užším výsekem,

- *z hlediska historického vývoje možno říci i původním jádrem – širšího pojmu věc veřejná; tou rozumí současná nauka věci, sloužící podle svého určení svou substancí, přímo konkrétnímu účelu veřejné správy,*
- *na rozdíl od jmění fiskálního, které toliko svou kapitálovou hodnotou nebo výnosem skýtá veřejné správě finanční prostředky.“*²³

V rekonstrukci soukromého práva zákonodárce v pojednání o věcech uvádí, že veřejným statkem je věc, která je určena k obecnému užívání. Důležité pro posouzení je, jestli chce vlastník umožnit obecné užívání, a nikoli faktický stav. Toto svědčí o průniku veřejného práva do práv soukromých (vztah vlastníka věci a uživatele věci).

2.2.7 Veřejná věc

Věc veřejná je problém, záležitost nebo téma, které už není tématem diskutované v soukromé sféře, ale ze soukromé sféry vzešlo a ve veřejném prostoru je předmětem diskuze. Počátek každé věci veřejné je v soukromém prostoru.

Nárůstem rozmanitosti a strukturou veřejnosti a zájmových skupin přibývá ve veřejném prostoru stále více témat, která byla doposud společností úmyslně skrývána. Tímto vynášením soukromých věcí na veřejnost přibývá věcí veřejných. Uvažujeme o pluralitě veřejných věcí.

²² HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část*. 9. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2016. Academia iuris (C.H. Beck). s. 330. ISBN 978-80-7400-624-1.

²³ HÁCHA, Emil, Jiří HOETZEL, František WEYR a Karel LAŠTOVKA, ed. *Slovník veřejného práva československého*. Brno: Polygrafia, 1938.

Část veřejnosti na tato témata vypuštěných do veřejného prostoru reaguje svými názory, a jiná část veřejnosti naopak tyto názory zvažuje, a tím se na dané téma vytváří veřejné mínění. Veřejné mínění ovlivňuje nebo mělo by ovlivňovat jednání těch, kteří mají legitimitu ke správě dané věci veřejné. Pokud je veřejné mínění silné, může správu věci veřejné vzít veřejnost do svých rukou a sama začít jednat.

Proměna věci soukromé ve věc veřejnou a její vnímání těmi, kteří mají v této věci moc, a berou je jako projevy „*demokratizace společnosti*”.

Pokud se na veřejné mínění nebere potaz a nezveřejňují se témata, můžeme říci, že jsou potlačovány demokratické procesy.

Ve veřejném prostoru stále přibývá témat, kdy se širší veřejnost nemůže opřít o vlastní zkušenosti, a proto přebírá názor odborné společnosti, která téma na veřejnost vynesla.

Mnohdy jsou vynesena témata, která odvádějí pozornost od důležitých témat. Předmětem manipulace může být také čas a prostor nebo bezvýznamné nafouknutí tématu. V nastolování témat v prostoru, čase a nafukování mají masmédiá velkou moc. Mnohdy se zabývají nicotným tématem, a ne vždy objektivně vytváří o daném tématu pravdivý obraz.

V publikaci *Veřejné vlastnictví v právu a společnosti* Jankovský²⁴ uvažuje o věci veřejné v širším i užším slova smyslu.

Širší pojetí věci veřejné je fiskální jmění, poskytující veřejné správě finanční prostředky pomocí kapitálové hodnoty nebo výnosem.

Užší pojetí pojmu veřejná věc považoval Jankovský statky, které přímo slouží správním úkolům (správní jmění) nebo obecnému užívání (věci veřejné v obecném užívání).

2.3 Vymezení neurčitého pojmu veřejný zájem

V právním řádu České republiky není nikde pojem veřejný zájem definován, ale v zákonech se přesto ve velké míře vyskytuje a často se o něm

²⁴ HAVLAN, Petr. *Veřejné vlastnictví v právu a společnosti*. V Praze: C.H. Beck, 2008. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7179-617-6.

hovoří ve společnosti a především v médiích. O definici tohoto neurčitého pojmu se pokusilo mnoho autorů, ale často nedošli ke stejné definici z důvodu různých zaměření.

V právní teorii je veřejný zájem označován jako neurčitý pojem, který je často předmětem správního uvážení a svého obsahu nabývá až při aplikování na daný případ. Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku vysvětlil, co je neurčitý právní pojem:

„Neurčité právní pojmy zahrnují jevy nebo skutečnosti, které nelze s úspěchem zcela přesně právně definovat. Jeho obsah a rozsah se může měnit, často bývá podmiňován časem a místem aplikace normy. Zákonodárce tak vytváří správnímu orgánu prostor, aby posoudil, zda v konkrétním případě patří do rozsahu neurčitého pojmu, či nikoliv. Mnohdy mu dává vodítko tím, že se snaží uvést co nejvíce charakteristických znaků věci či jevů, které má neurčitý právní pojem zahrnovat.“²⁵

2.3.1 Historie veřejného zájmu

Veřejný zájem se objevil v různých podobách již se vznikem prvních společenství, úzce souvisí s právem veřejným a vytvořením centralistického byrokratického aparátu, ale především je závislý na statním uspořádání. Poprvé se s tímto pojmem setkáme v římském právu v zájmové teorii a s ochranou *dominia publica*²⁶. V období římské republiky nebyly veřejné zájmy a zájmy obecně spojovány s panovníkem.

Ve střední Evropě se pojem veřejný zájem začíná používat až se vznikem právního státu. Pro české právo je přelomový říjnový ústavní zákon z roku 1867, ve kterém jsou ukotvena práva občanů a jejich ochrana před zásahy státu. Na ochranu individuálních práv vznikají správní soudy. Veřejný zájem byl v absolutistickém státě chápán především jako zájem státu i proti jedinci.

²⁵ Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 23. 10. 2003, č. j. 2 AS 11/2003-164.

²⁶ KALNÝ, Miroslav. *Soukromý zájem ve veřejném prostoru*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2017. s 42. ISBN 978-80-261-0707-1.

K významnému posunu v legislativě dochází za první republiky, kdy se veřejného zájmu začalo používat i mimo vyvlastňování. Objevují se formulace jako „uložit něco ve veřejném zájmu“ nebo „aby byl hájen veřejný zájem.“

V období okupace vyplouvá na povrch to, že právní stát bez demokratických principů a nezadatelných lidských práv nemá smysl.

V totalitním režimu dochází k ztotožnění státního zájmu se zájmem soukromým a po roce 1948 je pojmu veřejný zájem v české legislativě zneužíváno pro účely, které mnohdy přesahovaly hranici legitimacy.²⁷ V historickém kontextu je veřejný zájem ovlivněn místními zvyky a tradicemi, které jsou v daném území vžity a lidé se jimi řídí a ovlivňují i jejich chování. Díky tomu je veřejný zájem jasně ohraničen a má na tomto území i své nositele, kterými jsou místní spolky, obce a sdružení občanů. Některé z nich mají i historické zkušenosti, což může ovlivňovat veřejný zájem v jeho obsahu.

Podle Skřídlovské je obsah veřejného zájmu ovlivněn zkušenostmi a dlouhodobým vývojem, kterým při svém vývoji prošlo lidstvo. Do zákonů a norem se „převtělily“ některé znalosti a zkušenosti, které se osvědčily časem, jiné působí na nižších úrovních závazných norem. Historicky podmíněnou zkušeností pro střední Evropu je sklon k solidaritě a sociálnímu smíru.²⁸

2.4 Veřejný zájem

Veřejný zájem je většinou vnímán jako zájem veřejnosti nebo pro veřejnost a vymezuje se v právní teorii.

O zájmu veřejnosti můžeme říci, že jde o uspokojení její vlastní potřeby, kdy má veřejnost možnost se projevit a popřípadě prosazovat své zájmy, figurují v ní zájmy skupiny, jednotlivce nebo organizace, kdy jde o spokojení potřeby předpokládané. V tomto případě se používá ke zjištění požadované představy potřeby veřejnosti veřejné mínění jako nástroje na zjištění skutečných potřeb.

Vždy bychom si měli uvědomit, o jaký zájem a jaké společnosti ve skutečnosti jde. Může jít o zájem široké veřejnosti, na kterém se shodne

²⁷ ELIÁŠ, K. Veřejný zájem: Malá glosa k velkému tématu. : *Ad Notam*. č. 5/1998, s.105.

²⁸ MALÝ, Ivan. *Problémy definování a prosazování veřejného zájmu*. Brno: Masarykova univerzita, 1999. Sborník prací Ekonomicko-správní fakulty Masarykovy univerzity v Brně. s. 111. ISBN 80-210-2236-1.

většina, jde o shodu převládajícího mínění. V praxi, ale převládá proces veřejného mínění a to znamená zájem skupin nebo menší části veřejnosti.²⁹

Veřejný orgán při rozhodování, kdy se střetnou dva veřejné zájmy, musí vážit jednotlivé zájmy. Při zohlednění dalších zájmů nesmí být zcela narušen ani jeden ze zájmů. V případě, že jsou oba zájmy neslučitelné a není možno dosáhnout kompromisu, zvolí se mezi nimi podle okolností každého případu.

2.5 Výklady veřejného zájmu podle odborníků

Mezi odborníky nalezneme mnoho názorů na institut veřejného zájmu. Například Jiří Kinkor v publikaci „Trh a stát“³⁰ uvádí, že spojení „veřejný zájem“ nemá smysl. Ve svém rozboru dále tvrdí, že společnost nemůže mít záměr nebo cíl, protože tyto podněty mohou mít jen jednotlivci, každý zvlášť.

Mnoho odborníků s tímto názorem nesouhlasí, jako například Dostálová a Křivková, které se zabývají problematikou existence a uplatnění veřejného zájmu.³¹ Tvrdí, že zcela jistě je veřejný zájem prospěšný pro celou společnost.

Důkazem je vznik a uplatňování právních norem, a právě zakotvení do práva je vyjádřením veřejného zájmu. Oproti čistě soukromému zájmu, který není právně ošetřen, je veřejný zájem pokryt zákonem. To znamená, že veřejný zájem převažuje nad zájmem soukromým. Ze současné právní legislativy snadno určíme oblasti, které spadají do veřejného zájmu.

²⁹ NOVOTNÁ, Eliška, Jan NOVÝ a Martin MUSIL. *PR management*. s. 36 – 44, V Praze: Oeconomica, 2006. ISBN 80-245-1047-2.

³⁰ KINKOR, Jiří. *Trh a stát: k čemu potřebujeme filozofii*. Praha: Svoboda, 1996. s. 68-73. ISBN 80-205-0522-9.

³¹ MALÝ, Ivan. *Problémy definování a prosazování veřejného zájmu*. Brno: Masarykova univerzita, 1999. Sborník prací Ekonomicko-správní fakulty Masarykovy univerzity v Brně. s. 25-28. ISBN 80-210-2236-1.

2.5.1 Novotná, Novotný a Musil

Novotná, Novotný a Musil v úvodu ve své učebnici³² uvádí, že *“veřejný zájem na věci veřejné je prosazován veřejným činitelem, který je k této činnosti vybaven pravomocemi.”*

Jestliže veřejný činitel tyto pravomoci nevyužívá k činnosti ve prospěch zájmu veřejného, tak ho svým jednáním prosazuje sama veřejnost.

2.5.2 Ivan Malý

Malý se veřejným zájmem zabývá z pohledu ekonomie veřejné. Význam veřejného zájmu chápe jako vlastnost vnějšího institucionálního prostředí, ve kterém se jednotlivé ekonomické subjekty pohybují, konají a rozhodují.

*„Veřejný zájem se pravděpodobně mění v čase a mnohdy může jít o velmi dynamický proces. Proto je v souvislosti s veřejným zájmem prioritní definovat zejména společnosti akceptovaný mechanismus jeho formulace, ochrany a prosazení.“*³³

2.5.3 Jiří Marek

Marek se zabývá otázkou, zda realizace veřejné činnosti je veřejným zájmem. Obtíže vidí v okamžiku, kdy má být financována veřejně prospěšná činnost.

2.5.4 Simona Kozáková

Podle Kozákové³⁴ v demokratické společnosti rozhoduje o veřejném zájmu většina, menšina se převaze většiny podvoluje. Ve volbách uspějí s prosazením svého zájmu jednotlivci, kteří se díky shodnému individuálnímu zájmu sjednotili s ostatními jedinci se stejným zájmem a jejich společný zájem se tak stává zájmem veřejným.

³² NOVOTNÁ, Eliška, Jan NOVÝ a Martin MUSIL. *PR management*. s. 36 – 44, V Praze: Oeconomica, 2006. ISBN 80-245-1047-2.

³³ MALÝ, Ivan. *Problémy definování a prosazování veřejného zájmu*. Brno: Masarykova univerzita, 1999. Sborník prací Ekonomicko-správní fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-2236-1.

³⁴ MALÝ, Ivan. *Problémy definování a prosazování veřejného zájmu*. Brno: Masarykova univerzita, 1999. Sborník prací Ekonomicko-správní fakulty Masarykovy univerzity v Brně. S 37. ISBN 80-210-2236-1.

„Konečné rozhodnutí je výsledkem převahy většiny nad menšinou a je tedy podle postulátu demokratických principů, kde se menšina podvoluje většině, projevem kolektivního (veřejného) zájmu. Ten se podle hospodářské teorie politiky odvozuje od shodných individuálních zájmů jednotlivců.“

2.5.5 Leoš Vítek

Vítek ve svém shrnutí o veřejném zájmu uvádí, že jde o chtění nebo směřování k určité činnosti, které je identické pro všechny členy daného společenství. Veřejný zájem chápe jako zájem určité skupiny lidí, které se sdružují do společenství, pro která se užívá pojem společnost. Pojem společnost se nejčastěji ztotožňuje s pojmem stát.

Pojem zájem používá jako synonymum k pojmům preference, směřování k nějaké činnosti nebo chtění. Ve společnosti mají lidé své individuální zájmy, které se mohou lišit mezi různými lidmi. Jestliže totožný individuální zájem mají všichni lidé v určité věci, jde o veřejný zájem. Jakmile se však bude jejich chtění lišit na určitou věc, nejde o veřejný zájem, ale pouze o zájem části veřejnosti, tedy „částečný veřejný zájem“.

Veřejný zájem může také chápat jako protiklad neveřejného zájmu, neboli skrytého. Tímto rozlišením veřejného zájmu však o to více prohlubujeme obsahovou nejasnost uváděných pojmů.

„Rozlišovat to, zdali je nějaký zájem skrytý nebo neskrytý může mít svůj význam zejména v diskusi o postupech agregace individuálních zájmů na vyšší úroveň.

Bylo by možno mluvit o veřejném veřejném zájmu, veřejném skrytém zájmu, částečném veřejném veřejném zájmu a individuálním skrytém zájmu. I když by bylo možná přesnější používat takto úzce vymezené pojmy, jazyková krkolomnost a nezvyk jejich zavedení neumožní. Pak ale nebude jasně vymezeno, co se pod určitým pojmem skrývá“³⁵

³⁵ MALÝ, Ivan. *Problémy definování a prosazování veřejného zájmu*. Brno: Masarykova univerzita, 1999. Sborník prací Ekonomicko-správní fakulty Masarykovy univerzity v Brně. s. 50. ISBN 80-210-2236-1.

2.5.6 Vladimír Hyánek

Podle Hyánka je výsledkem sloučení jednotlivých osobních zájmů jednotlivců veřejný zájem.

„Skupina nemá žádnou potřebu, ani zájem, ale zájmy a potřeby jsou pocíťovány jedinci, a to samozřejmě i jedinci, kteří jsou členy různých skupin.“³⁶

2.5.7 Eliška Skřídlovská

Skřídlovská³⁷ vnímá pojem veřejný zájem a prosazování veřejného zájmu takto:

„Zájem má vždy konkrétní podobu, je zájmem určitého subjektu a podle toho lze zájmy rozlišit na zájmy individuální, skupinové, celospolečenské.

Zájmy vznikají na základě působení mnoha různých faktorů, přičemž se v každém jednotlivém případě uplatňuje složka duševních a tělesných vlastností a schopností lidí, jejich pozice v sociální struktuře společnosti, jejich morální a kulturní úroveň a řada dalších skutečností.“

Svůj svět názorů a zájmů má každý jedinec a zajímají ho skutečnosti, které se ho přímo dotýkají. Jeho zájem může být v širším nebo užším akčním radiu jeho informací.

„Na základě kontaktů lidských zájmů a potřeb se může formovat skupinové vědomí, jehož prostřednictvím sociální skupina poznává sama sebe, uvědomuje si a formuje své zájmy a preference, integruje a organizuje se k jejich prosazování. V této fázi lze již hovořit o veřejném zájmu. Je to fáze, kdy se projev společného zájmu přesouvá do oblasti politiky a ideologie a kdy prosazování veřejného zájmu je politickým procesem.“³⁸

³⁶ MALÝ, Ivan. *Problémy definování a prosazování veřejného zájmu*. Brno: Masarykova univerzita, 1999. Sborník prací Ekonomicko-správní fakulty Masarykovy univerzity v Brně. s.58-60. ISBN 80-210-2236-1.

³⁷ MALÝ, Ivan. *Problémy definování a prosazování veřejného zájmu*. Brno: Masarykova univerzita, 1999. Sborník prací Ekonomicko-správní fakulty Masarykovy univerzity v Brně. s 113. ISBN 80-210-2236-1.

³⁸ MALÝ, Ivan. *Problémy definování a prosazování veřejného zájmu*. Brno: Masarykova univerzita, 1999. Sborník prací Ekonomicko-správní fakulty Masarykovy univerzity v Brně. s 113-114. ISBN 80-210-2236-1.

2.5.8 Jiří Kolář

Kolář shrnuje téma veřejného zájmu a jeho prostorové stránky takto:

„Veřejný zájem je všeobecně (nadpoloviční většinou, resp. prostou většinou) akceptovaný skupinový zájem. Je to buď skupinový zájem této většiny, nebo na principu solidarity akceptovaný zájem menšiny (příp. až nějaké marginální skupiny). Akceptovaný veřejný zájem na celospolečenské úrovni je vesměs vyjadřován morálními pravidly, politickými rozhodnutími a (nakonec) i právně (je vynutitelný).“³⁹

Prostorová stránka je jednou z relevantních stránek veřejného zájmu, která je založena na příslušnosti lidí k jednotlivým územním faktorům.

Problém nastává v nesouladu správních územních jednotek s přirozenými územními celky, ve kterých se projevují skupinové zájmy. Cílem by mělo být přiblížení se linie územně správní organizace k přirozené prostorové struktuře a aktivace přímé demokracie by mohla znamenat jisté řešení. K tomuto by mohl posloužit vědeckotechnický rozvoj, především internet, masová komunikace a hromadné zpracování dat.

2.5.9 Jaroslav Pilný

Pilný se zabývá tématem prosazování veřejného zájmu při ochraně životního prostředí. Veřejným zájmem každé demokratické společnosti je produkce a odpovídající spotřeba statků, které přispívají přímo nebo nepřímo k zlepšování ekonomicko-sociálních poměrům v dané společnosti.

Z důvodu globalizace je nutné sledovat dopady spotřeby a produkce statků na ovlivňování ekonomicko-sociální situaci ve všech státech. Statky ve veřejném zájmu jsou základní školství a základní zdravotní péče. Mezi rozhodující faktory ekonomického a sociálního rozvoje patří kvalita základních složek životního prostředí (vzduch, voda). Předpokladem trvalého udržitelného rozvoje společnosti je zachování a ochrana životního prostředí.

³⁹ MALÝ, Ivan. *Problémy definování a prosazování veřejného zájmu*. Brno: Masarykova univerzita, 1999. Sborník prací Ekonomicko-správní fakulty Masarykovy univerzity v Brně. s. 162. ISBN 80-210-2236-1.

Veřejným zájmem každého státu by mělo být zachování a ochrana kvalitního životního prostředí, jelikož jde o základní předpoklad pro zdravý ekonomicko-sociální rozvoj každé společnosti.

2.5.10 Daniela Dostálová a Kateřina Křivková

Veřejný zájem se stále vyvíjí. V současnosti roste důležitost veřejného zájmu, včetně vzrůstající váze společenského postoje. Hlavní příčinou považují v růstu zalidnění, které přináší sebou vyčerpávání určitých omezených zdrojů. Přináší to omezování svobody každého jednotlivce a prosazování práva silnějšího (veřejného zájmu).

„V prosazování veřejného zájmu existuje řada překážek. Patří mezi ně především lobbování a problémy zastupitelské demokracie.“⁴⁰

Navrhují řešení těchto překážek ve snížení předpokladů pro negativní lobbování zvýšením většího počtu volených zastupitelů a zastupitelskou demokracii by nahradily demokracií přímou.

2.6 Obsah pojmu veřejný zájem

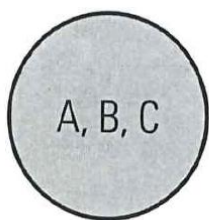
Problém vztahu mezi zájmem a veřejným zájmem analyzuje Ochrana. Tvrdí, že při obsahové analýze veřejného zájmu se můžeme setkat s „*různými formálně logickými vztahy*.“⁴¹

Jde o vztah:

- rovnomocnosti - veřejný zájem, společenský zájem a celospolečenský se řídí zákonem totožnosti,

⁴⁰ MALÝ, Ivan. *Problémy definování a prosazování veřejného zájmu*. Brno: Masarykova univerzita, 1999. Sborník prací Ekonomicko-správní fakulty Masarykovy univerzity v Brně. s. 28. ISBN 80-210-2236-1.

⁴¹ MALÝ, Ivan. *Problémy definování a prosazování veřejného zájmu*. Brno: Masarykova univerzita, 1999. Sborník prací Ekonomicko-správní fakulty Masarykovy univerzity v Brně. s. 50. ISBN 80-210-2236-1.

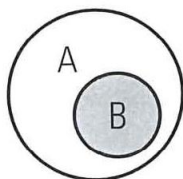
A = veřejný zájem

B = společenský zájem

C = celospolečenský zájem

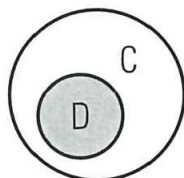
Obrázek 1 Rovnomocnost vztahu ve veřejném zájmu⁴²

- nadřazenosti a podřazenosti – hledání co nejbližšího rodového pojmu kategorie „veřejného zájmu“ podle Ochrany je to „zájem nadindividuální“, druhové pojmy jsou „veřejný zájem politický nebo veřejný zájem kulturní“,

A = zájem

B = veřejný zájem

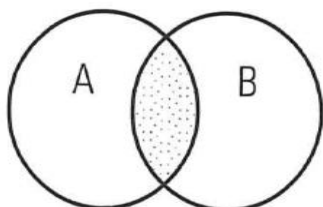

C = veřejný zájem

D = politický (veřejný) zájem

Obrázek 2 Nadřazenost a podřazenost vztahu ve veřejném zájmu⁴³

- zkříženosti – jde o společný průnik jednotlivých (individuálních) zájmů,

A = individuální zájem jedince A

B = individuální zájem jedince B

 = společný průnik jednotlivých (individuálních) zájmů

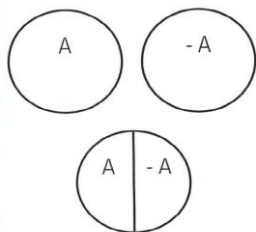
Obrázek 3 Zkříženost vztahu ve veřejném zájmu⁴⁴

⁴² KALNÝ, Miroslav. *Soukromý zájem ve veřejném prostoru*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2017. s 50. ISBN 978-80-261-0707-1.

⁴³ KALNÝ, Miroslav. *Soukromý zájem ve veřejném prostoru*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2017. s 51. ISBN 978-80-261-0707-1.

⁴⁴ KALNÝ, Miroslav. *Soukromý zájem ve veřejném prostoru*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2017. s 52. ISBN 978-80-261-0707-1.

- protivnosti – řídí se zákonem sporu, je nutné rozlišit pojem „zájem“ od pojmu „veřejný zájem“ a od pojmu „individuální zájem“, i když patří do stejné kategorie „zájem“
- protikladnosti – řídí se zákonem vyloučení třetího, je nutné rozlišovat pojem „veřejný zájem“ od „zájmu neveřejného“

A = veřejný zájem
-A = neveřejný (soukromý) zájem

A = veřejný zájem
-A = neveřejný (soukromý) zájem

Obrázek 4 Protiklad vztahu ve veřejném zájmu⁴⁵

Definice „veřejného zájmu“:

„Veřejný zájem (společenský zájem) je takovým zájmem, který má nadindividuální charakter. Jeho nositelem (garantem, realizátorem) je sociální subjekt (např. veřejná instituce). Sociální subjekt zaměřuje prostřednictvím veřejného zájmu svoji činnost. V ní jsou základními motivačními faktory společensky uznávané cíle a potřeby, přičemž jednotlivá individua participují na dané činnosti právě proto, že sdílejí společné integrující hodnoty. Veřejný zájem je činitelem skupinové (společenské) integrity sociálního subjektu, který je společným zájmem zainteresován na řešení určitých společenských problémů, jež mají atribut „veřejné věci“.“⁴⁶

2.7 Předmět veřejného zájmu

Veřejný zájem se využívá v praxi v mnoha oblastech života společnosti, z jejichž potřeb vychází. Miroslav Buchta provedl průzkum názorů svých studentů, sousedů, jakož to občanů, včetně jeho názoru uvádí jako předměty veřejného zájmu tyto oblasti:

⁴⁵ KALNÝ, Miroslav. *Soukromý zájem ve veřejném prostoru*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2017. s 53. ISBN 978-80-261-0707-1.

⁴⁶ MALÝ, Ivan. *Problémy definování a prosazování veřejného zájmu*. Brno: Masarykova univerzita, 1999. Sborník prací Ekonomicko-správní fakulty Masarykovy univerzity v Brně. s. 76. ISBN 80-210-2236-1.

- *doprava obyvatelstva (ať již do zaměstnání – mezi obcemi, nebo městská),*
- *péče o komunikace (silnice, cesty) a veřejná prostranství,*
- *životní prostředí a jeho ochrana ve všech oblastech,*
- *výstavba nových silnic včetně dálnic,*
- *výstavba nových elektráren,*
- *výstavba nových přehrad,*
- *výstavba parkovišť (parkovacích ploch),*
- *výstavba škol, zdravotních zařízení, sociálních objektů*
- *výstavba inženýrských sítí,*
- *bytová výstavba,*
- *ochrana zdraví,*
- *zásobování obyvatelstva, kvalitní obchodní síť,*
- *ochrana kulturních památek a přírody,*
- *zajištění bezpečnosti státu,*
- *podpora výzkumu a vývoje v oblasti léčiv*
- *péče o staré, tělesně postižené, péče o zdraví,*
- *ochrana míru (zachování míru),*
- *možnost vysokoškolského vzdělání pro toho, kdo má zájem a „má na to“,*
- *zabezpečení pohotovostní lékařské služby včetně zubní,*
- *minimalizace nezaměstnanosti, úplatků, protekce, střetu zájmů, atd.*

Z Buchtova průzkumu je patrné, že každý jedinec, skupina, ale i obec, město, kraj, stát, svět chápe veřejný zájem jinak a až čas prokáže jeho oprávněnost.⁴⁷

2.8 Územní stránka veřejného zájmu

Již několikrát bylo nebo ještě bude v souvislosti se skupinovým zájmem zmíněno užívání stejného místa nebo území. Rozvinutá dělba práce, se kterou

⁴⁷ MALÝ, Ivan. *Problémy definování a prosazování veřejného zájmu*. Brno: Masarykova univerzita, 1999. Sborník prací Ekonomicko-správní fakulty Masarykovy univerzity v Brně. s. 106 - 107. ISBN 80-210-2236-1.

souvisejí tyto zájmy, vyvolává specializaci činností, ta pak potřebu kooperace a koncentrace. Důsledkem tohoto je pak rostoucí závislost každého člověka na společně užívaných prvcích území, od sociálních a technických zařízení až po přírodní.

Veřejné územně podmíněné zájmy vyplývají z nezbytnosti dělit se o řadu konkrétních prvků území s jinými uživateli. Ideální stav je, jestliže může obyvatel území, ve kterém žije zajišťovat své zájmy.

Problém nastává u malých sídel, protože jejich obyvatelé jsou závislí na větších střediscích:

- místního významu – škola, školka, lékař, obchod, služby, knihovna,
- obvodního a vyššího regionálního významu – střední a vyšší školy, obvodní lékaři, nemocnice, kulturní a společenská zařízení, sportovní zařízení, specializované obchody.

Spousty věcí veřejného zájmu zabezpečujeme na principu spádovosti tak, aby byly naše potřeby zajištěny co nejlépe bydliště, co nejnižší časovou a finanční náročností. Zájmové území souvisí s potřebami každého člověka a na hustotě zalidnění určitého území. Regulace konfliktů užívaného území je svěřena institucím a orgánům veřejné správy.

Nicméně celá věc, asi jako v jiných případech utváření a akceptace veřejného zájmu, má své problémy, které vyplývají z prostorové struktury státu.

V dlouhodobějších pohledech je složitá a navíc i dynamická, má mnoho rozlišovacích rovin přirozené regionální struktury. Dále pak nemá jednoznačné a ostré hranice mezi regiony stejného řádu.

Šíře veřejného zájmu, která souvisí s užíváním stejného území, se může dostat do rozporu se zájmy jednotlivých územních společenství. Pak se uplatňuje priorita vyšších úrovní veřejného zájmu před nižšími, je velmi důležitá pro celou společnost, protože jinak bychom v minulosti, ale ani v budoucnosti nepostavili žádné velké projekty (dálnice, přehrady).

Systém řízení zohledňování hierarchicky nižších veřejných zájmů při uplatňování těch vyšších si každá moderní a demokratická společnost vytváří sama a tuto úlohu plní obecní a krajská samospráva. Samosprávy by neměly komplikovat prosazování centrálních zájmů, ale při uplatňování potřeb celé společnosti by měly maximálně zohledňovat místní a regionální zájmy.

Hlavním nástrojem musí být diskuse o jednotlivých zájmech a výsledkem dosažení určitého kompromisu mezi zúčastněnými stranami.

Na základě historických zkušeností proti vydírání ze strany nositelů nižších veřejných zájmu je zajištěno právně, zákonnou regulací, a to především institutem vyvlastnění, kterým se budeme zabývat v samostatné kapitole.⁴⁸

2.9 Zájmové skupiny

Zájmové skupiny jsou podstatným aktérem na české scéně. V nedávné době se staly objektem zájmu ze strany politologů, kteří je zkoumají, popisují a analyzují.

K prosazení zájmů jedince je nutná pomoc okolí s nutností se začlenit do některé zájmové skupiny. Jde o organizovanou skupinu jedinců se stejným zájmem a cílem k ovlivnění politiky.

Rozlišení zájmových skupin od politických stran je mnohdy na první pohled velice těžké, jelikož sdílejí určité společné prvky. Kubát uvádí, že podle Guvergeta (teorie vzniku stran) některé mimoparlamentní strany vznikly transformací zájmových skupin.⁴⁹

Zájmové skupiny, oproti politickým stranám, se spojují a poté vyvíjejí tlak na ty, které jsou u moci a o daném problému rozhodují, bez toho, že by usilovaly o převzetí jejich moci.⁵⁰ Uvedené rozlišení je velice obecné a k tomu lepšímu rozlišení potřebujeme přesnější definici.

2.9.1 Oblasti zájmů zájmových skupin

Mnoho oblastí společenského života má pro jedince potřebu se s ostatními jedinci se stejným zájmem spojit do zájmové skupiny. Zájmové skupiny jim slouží k snadnějšímu prosazení svého cíle.

⁴⁸ MALÝ, Ivan. *Problémy definování a prosazování veřejného zájmu*. Brno: Masarykova univerzita, 1999. Sborník prací Ekonomicko-správní fakulty Masarykovy univerzity v Brně. s. 160 - 162. ISBN 80-210-2236-1.

⁴⁹ CABADA, Ladislav a Michal KUBÁT. *Úvod do studia politické vědy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. s. 204. ISBN 978-80-7380-076-5.

⁵⁰ NOVÁK, Miroslav. *Systémy politických stran: úvod do jejich srovnávacího studia*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). s. 18. ISBN 80-85850-22-2.

Oblasti zájmů jsou například:

- ekonomické,
- sociálně kulturní,
- politika a další oblasti.

Zájmy v oblasti ekonomické jsou pro vytvoření zájmové skupiny jedny z nejdůležitějších zájmů, pomocí těchto zájmů skupiny získávají materiální a finanční zdroje a prostředky.

Do sociálně kulturní oblasti patří dostupnost zdravotnictví a školství, sociální zabezpečení, ochrana a dodržování práv a svobod člověka. Velice viditelné zájmové skupiny v této oblasti jsou skupiny, které jsou zaměřeny na ochranu životního prostředí.

Další oblastí, kterou si popíšeme, je oblast vlastní politiky. Skupiny se zaměřují na rozdělení kompetencí mezi jednotlivé instituce, na způsob výběru politické reprezentace při volbách, způsob obsazování postů v ekonomické a politické oblasti, finanční kontrola atd.

Zájmové skupiny jsou odrazem demokratické společnosti.⁵¹ Právě zájmové skupiny hrají hlavní roli v zastupování a prosazování zájmů a vůle občana ve společnosti, v jednáních s různými orgány státní správy, samosprávy, veřejnou správou a vládou. Zájmové skupiny usilují o co nejvíce zástupců v orgánech obcí a krajů, v parlamentu, prostě tam, kde se rozhoduje o věcech veřejných.

Zájmové skupiny mají také funkci politické participace a spolupráce. Prostřednictvím zájmových skupin stejně smýšlející jedinci pomáhají společnému zájmu a cíle, a to pomocí svých zkušeností, zdrojů, možností, schopností.

Jedinec jako takový se do zájmové skupiny zapojuje hlavně kvůli prosazení svého soukromého zájmu, nikoliv kvůli veřejnému blahu a zájmu.

⁵¹ KALNÝ, Miroslav. *Soukromý zájem ve veřejném prostoru*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2017. s 33. ISBN 978-80-261-0707-1.

Nejlépe soukromé zájmy jedince prosazuje dobře organizovaná, bohatá skupina s velkým počtem členů.

Zájmové skupiny se v dnešní době snaží o co největší informovanost veřejnosti o svých cílech, zájmech a činnostech, jednak z důvodu udržení stávajících členů a jednak pro získání nových členů, popřípadě z důvodu získání podpory a přízně širší společnosti pro své zájmy.

Některé zájmové skupiny svou aktivitou provádějí určitou veřejnou kontrolu jak laickou, tak odbornou. Sledují, jak probíhá plnění vládních programů a slibů politiků, které jsou podstatné pro jejich vlastní cíle a zájmy. Kontrola probíhá na úrovni státní i regionální.

Upozorňují na nedostatky a chyby v činnosti státní administrativy, na nezákonnost a nesoulad s veřejným zájmem, kterým se zájmové skupiny zaštiťují, a tím si zajišťují širokou podporu. Ne vždy jde zájmové skupině o veřejný zájem.

2.9.2 Neziskové organizace

Dalším aktérem jsou neziskové organizace, které vznikají za účelem dosažení společenského cíle, tedy veřejného zájmu. Nezisková organizace získává prostředky k tomu, aby dosáhla naplnění svého cíle nikoliv k tvorbě zisku.

V základě máme dva druhy neziskových organizací. Jedna je nestátní nezisková organizace a druhá příspěvková organizace státu, obce nebo kraje. Tyto organizace vznikají za podpory státu pro uspokojení veřejného zájmu.

Před rokem 2014 byla právní úprava značně roztříštěna, pomohlo až sjednocení soukromého práva v novém občanském zákoníku⁵² a zákon o korporacích⁵³.

Rozlišujeme spolky, nadace, nadační fondy, ústavy a obecně prospěšné společnosti.

⁵² Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

⁵³ Zákon č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích

2.10 Lobbying

Lobbying je součástí moderní společnosti, rozvinuté občanské společnosti a občanské politické kultury.

Pomocí lobbyingu dochází k tomu, že je zájem zájmových skupin prosazován jako veřejný zájem a na společnost je ze strany lobbistů vyvíjen tlak na prosazení soukromého zájmu. Lobbying je způsob, jak ze soukromého zájmu udělat zájem veřejný.

Další metodou je přesvědčování „rozhodovatelů“, kterým lobbisté předávají detailní informace o daném záměru, který se týká jejich skupiny.

Má to i své klady pro práci úředníků, kterým se takto dostanou podrobné a ucelené informace. Kontaktovaná osoba lobbistou, by si měla předložené informace ověřit a stále je srovnávat s jinými poznatky. Často se může stát, že se k jedné problematice sejdou materiály od několika lobbistů reprezentující zájmy hned několika skupin.

Profesionální lobbisté mají za úlohu v co nejkratším čase předat informace na náležitá místa ve fázích rozhodovacího procesu.

V současné době, s rozvojem informačních technologií, roste obtížnost, nákladovost a efektivnost regulace informačních toků.

„Jde o to, aby do budoucna byla řešena činnost a regulace lobbistů a nebyla tak ohrožena podstata veřejného zájmu, o kterém je ve veřejné správě rozhodováno.“⁵⁴

Právní úpravou je řešena povinná registrace profesionálních lobbistů pouze ve čtyřech státech. V rovině zákonodárství má lobbying své výsadní postavení, ale nelze přehlížet jeho zasahování i do výkonu veřejné správy. I přes některé soudní kauzy ve věci podplácení ze strany lobbistů není lobbying aktivitou na hranici zákona ani za ní.

Česká společnost si však díky různým kauzám ze strany lobbistů nedělá o lobování žádné přehnané iluze a považuje ho za něco neetického.

⁵⁴ KALNÝ, Miroslav. *Soukromý zájem ve veřejném prostoru*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2017. s. 109. ISBN 978-80-261-0707-1.

Často vyjadřuje s lobbingem nespokojenost a požaduje přísnější regulaci a kontrolu aktérů lobbingu.

2.10.1 Pojem lobbing

Pojem lobbing můžeme vyjádřit zjednodušeně jako prosazování zájmů zájmových skupin do výstupů procesu tvorby politiky. Z tohoto pohledu můžeme lobbing považovat za „*legitimní součást pluralitního konceptu demokracie.*“⁵⁵

Definice je složitá, jelikož není přesně vymezeno, kdo je a není lobbistou, jaké jsou cíle a kde.

2.10.2 Různé definice

Potůček uvádí definici lobbingu široce pojatou, ale jednoduchou, kterou v roce 1974 podal Charles P. Taft:

*„Lobbing je prezentování skupinových zájmů orgánům vládnutí (ať již jde o exekutivní, legislativní, či soudní), a to na místní, regionální nebo státní úrovni. Nátlakové skupiny používají široké spektrum technik. Jednou z nich je snaha ovlivnit veřejné mínění tak, aby nakonec došlo k prolnutí veřejného zájmu s dílčími zájmy skupiny.“*⁵⁶

„Lobbing je profesionální aktivita vedoucí k hájení vlastních zájmů (nebo zájmů jiných na základě mandátu), která je založena na informacích, analýzách a argumentech.“

„Lobbing je veškerá činnost vykonávána s cílem ovlivnit rozhodovací procesy (evropských) orgánů a formování politiky.“

*„Lobbing je komunikace mezi lobbistou a držitelem veřejné moci, jejímž cílem je ovlivnit rozhodování držitele veřejné moci.“*⁵⁷

Kalninský⁵⁸ předkládá definici: *„Lobbing je legitimní, legální a uznávanou interakcí soukromých osob se státními orgány a orgány místní správy/*

⁵⁵ KALNÝ, Miroslav. *Soukromý zájem ve veřejném prostoru*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2017. s. 108. ISBN 978-80-261-0707-1.

⁵⁶ POTŮČEK, Martin. *Veřejná politika*. Upr., dopl. a aktualiz. vyd. v českém jazyce. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2005. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). s. 53. ISBN 80-86429-50-4.

⁵⁷ KADERA, Michal a Alena VLAČIHOVÁ. *Lobbing*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2011. Eupress. s. 6. ISBN 978-80-7408-053-1.

samosprávy s cílem dosáhnout toho, aby byla nebo nebyla přijata některá rozhodnutí anebo byly nebo nebyly realizovány určité aktivity tak, jak si žádají oni nebo třetí strany (klienti).

Dále uvádí, že nejsou do lobbingu zahrnuty aktivity soukromých osob z procedur právních nebo administrativních; aktivity odehrávající se jen na otevřené scéně veřejné a mohly by být považovány za korupční jednání. Proti korupci se jasně vymezuje základní požadavek na vymezení lobbingu.

2.10.3 Vymezení lobbingu

Podle Vymětala se lobbing vymezuje v jednotlivých státech různě. Záleží na úhlu pohledu a na lidském jednání. Názor se však shoduje v tom, že se jedná o snahu ovlivnit rozhodnutí zákonodárců při tvorbě zákonů.

Vymezení „ideální“ definice:

- odlišit lobbing od prosazování zájmů prostřednictvím zvolených zástupců,
- vymezit lobbing jako zdroj informací a posudků,
- vymezit přesně aktéry lobbingu,
- vymezit cíle lobbingu.

Lobbing také můžeme vymezit jako ovlivňování, přesvědčování, obhajobu, prezentaci komunikaci.

2.10.4 Pojímání lobbingu

Jde o legitimní postup výměny názorů v demokratické společnosti. Vzájemná spolupráce mezi soukromým sektorem a výkonnými složkami, legislativní mocí, občanskou společností napomáhá tvorbě kvalitních rozhodnutí a jejich následné realizaci. Interakce může zajistit kvalitní rozhodnutí, jelikož dochází k předání potřebných informací, názorů a argumentů ze strany zúčastněných stran. Nedostatek a jednostrannost argumentů jsou pro lobbing největším nebezpečím.

⁵⁸ MÜLLER, Karel B., Šárka LABOUTKOVÁ a Petr VYMĚTAL. *Lobbing v moderních demokraciích*. Praha: Grada, 2010. s. 21. ISBN 978-80-247-3165-0.

Lobbing jako přesvědčování. V tomto případě záleží jen na lobbistovi, jak dobře umí argumentovat a jakou metodu zvolí pro přesvědčování, aby osoba, která ve věci rozhoduje, jednala v zájmu určité zájmové skupiny.

Lobbing jako obhajoba. Lobbing je jen jednou z technik advokační činnosti, podle odborné literatury. Advokační činnost ovlivňuje veřejného mínění, kdežto lobbing se zaměřuje na ovlivňování zákonodárného procesu. Jestliže je lobbing chápán jako advokační činnost, tak může jít o obhajobu vlastních zájmů nebo o advokační činnost pro klienta.

Lobbing jako reprezentace zájmů. Reprezentace zájmů může být prováděna přímo nebo prostřednictvím lobbistů. Zahrnuje lobbing, vytváření spojení a koalic, výměnu informací, formální a neformální kontakty, vztahy plánované i neplánované, tedy vše co pomůže k obhajobě myšlenek a k přesvědčování osob, které rozhodují, ovlivňují politiku, přijímají stanoviska.

Lobbing jako komunikace. Osobám, které mají pravomoc rozhodovat, mnohdy chybí dostatek informací, odborných znalostí a musí spoléhat na poskytnuté informace z okolí, a tehdy mohou nastoupit mimo jiné i lobbisté, kteří tyto informace mohou poskytnout.

Komunikace většinou probíhá jako jednostranný tok informací ze strany lobbistů, to ale neznamená, že nemá docházet k vzájemné výměně informací. Lobbování prezentují stanoviska svých nadřízených nebo úřadů a vyjadřují se k možnosti a ochotě přijmout nějaké řešení na druhé straně lobbisté prezentují názory a argumenty svých klientů.

Podle Milbratha⁵⁹ je komunikace „*způsobem ovlivňování nebo změny vnímání; lobbing je tedy procesem, a to převážně komunikačním procesem*“ a může mít tři podoby:

1. předkládání přesných faktů,
2. předkládání jednostranných argumentů,
3. vlivu veřejného mínění nebo příspěvku na volební kampaň.

⁵⁹ MILBRATH, Lester W. *The Washington lobbyists*. Chicago: Rand McNally, [1963].

2.10.5 Historie lobbingu

Zastupování zájmů pochází podle literatury již z dob starého Říma, kdy v předsáli římského Senátu docházelo k výměně názorů, informací a také k ovlivňování jednotlivých senátorů.⁶⁰

Moderní lobbing jako aktivita i historie pojmu se do politického slovníku dostaly až počátkem 19. století a není jasné, zda jde o záležitost původně americkou nebo anglickou. Poprvé je však použit pojem ve 30. letech 19. století v USA, ve smyslu aktivit ovlivňování rozhodnutí poslanců zákonodárského sboru.

Ve Spojeném království byl pojem lobbing ve smyslu ovlivňování v parlamentu již o více než století dříve. Podle West's Encyclopedia of American Law se slovo lobbista objevuje již v 17. století, kdy shromáždění občanů prezentovali svůj názor na projednávané záležitosti v dolní komoře Parlamentu.⁶¹

Moderní lobbing je nedílnou součástí demokratické společnosti, který slouží politikům k získání tížených informací pro své rozhodnutí. V USA probíhaly diskuse o potřebě regulace lobbingu již od roku 1907, které ve 30. letech vyvrcholily první právní úpravou. Americký prezident John F. Kennedy si uvědomoval význam diskuse se zástupci zájmových skupin a pravidelně s nimi legislativní návrhy konzultoval. Vývoj lobbingu v USA je oproti lobbingu EU ve značném předstihu. Dokazuje to například srovnání roku 1975, kdy v USA lobovalo 15 tisíc zájmových sdružení a v Německu pouze 700, kde ještě v roce 1995 bylo více než 31% zástupců průmyslu. V tomto roce v USA ubývá zástupců průmyslu a místo nich nastupují lobbisté a zástupci vzdělávacích institucí, kultury a medií.

V současnosti hovoříme hlavně o evropském lobbingu, protože původ většiny právních řádů členských států je v normách EU. Evropský lobbing vznikl v souvislosti s prvními přímými volbami do Evropského parlamentu v roce 1979, který se stal novým partnerem pro zastupování zájmů. Zástupci průmyslu,

⁶⁰ KADERA, Michal a Alena VLAČIHOVÁ. *Lobbing*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2011. Eupress. s. 6. ISBN 978-80-7408-053-1.

⁶¹ MÜLLER, Karel B., Šárka LABOUTKOVÁ a Petr VYMĚTAL. *Lobbing v moderních demokraciích*. Praha: Grada, 2010. s. 23. ISBN 978-80-247-3165-0.

zájmové skupiny si začínají uvědomovat význam evropských debat a hlavně účast na nich.

Počet aktivních lobbistů se u institucí EU neustále zvyšuje, a to z důvodu globalizace a rozšiřování EU.

„Evropský lobbying je velice technický, apolitický, založený na konceptu kompromisu, zdlouhavý, multikulturní a komplexní. Podmínkou úspěchu je důvěryhodnost, technická znalost a dobrá komunikace.“⁶²

Evropský lobbying prošel od založení Evropských společenství několika fázemi.

Vývoj pokračoval od lobbingu koaličního přes diplomatický a strategický k transversálnímu. Hájení zájmu je v současnosti mnohem složitější, než tomu bylo v začátcích, působí mnohem více zájmových skupin a rozšířily se počty oblasti v kompetenci EU.

2.11 Pojmy souvisejících s lobbingem

2.11.1 Pojem lobbista

Slovník cizích slov definuje lobbistu jako osobu prosazující vlastní zájem, či zájem skupiny u činitelů, kteří disponují pravomocemi a kompetencemi státní moci a jejích subjektů v hospodářských, politických, kulturních, společenských, ale i osobních a dalších oblastech života.⁶³

Obecně lobbistu můžeme označit jako osobu, která provádí lobbying, nebo kterou si zájmová skupina najala k působení na veřejnou politiku, kontaktuje veřejné úředníky, sleduje činnost jak vládní tak politickou, udílí rady v politické strategii a podporuje zájmovou skupinu v jejím lobbistickém úsilí. Také ho můžeme označit jako představitele účelně uspořádaných zájmů, které prezentuje tomu, kdo má moc tuto věc změnit ve prospěch zájmové skupiny. Lobbista musí umět dobře argumentovat a získat si důvěru u svých partnerů.

⁶² KADERA, Michal a Alena VLAČIHOVÁ. *Lobbing*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2011. Eupress. s. 7. ISBN 978-80-7408-053-1

⁶³ *ABZ.cz: slovník cizích slov - on-line hledání* [online]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/lobbista>

2.11.2 Pojem lobbistická aktivita

S tímto pojmem jsme se již v této práci setkali, a proto se ji pokusíme definovat. Lobbistická aktivita je snaha k navázání lobbistického kontaktu, kdy lobbistický kontakt může být písemný, ústní, elektronický. Můžeme říci, že jde vlastně o navázání jakékoliv komunikace mezi lobbistou a osobou, kterou chceme ve veřejné správě nebo legislativě ovlivnit. Mezi lobbistickou aktivitu můžeme zařadit i lobbistovy přípravné aktivity, zpracování podkladů a studií, prostě vše, co souvisí s lobbíngem.

2.11.3 Pojem lobbovaný

Lobbovaným je kontaktovaná osoba ze strany lobbisty, kdy pomocí lobbistických aktivit se snaží lobbovaného ovlivnit ve prospěch určité zájmové skupiny.

Lobbovanou osobou jsou hlavně veřejní činitelé exekutivy, samospráv, státní správy, ti, kteří mohou rozhodnout v určitých věcech ve prospěch určité zájmové skupiny. Dále to mohou být i osoby vykonávající poradenskou a asistentskou činnost pro osoby s mandátem.

2.12 Zdroje, funkce, strategie a techniky lobbíngu

2.12.1 Zdroje lobbíngu

Zdroje lobbíngu jsou velmi důležité pro úspěšného lobbistu nebo zájmovou skupinu. Používané zdroje, které má lobbista k dispozici, mohou velmi omezovat nebo podmiňovat výběr techniky.

Kalninš vymezuje tyto nejdůležitější zdroje lobbíngu:

1. Finanční zdroje – k zajištění lobbistických aktivit, náklady provozní, odměna lobbisty, výdaje na zvolené techniky. Nedostatek financí může mít negativní vliv na intenzitu a rozsah lobbistických aktivit.
2. Znalosti a dovednosti – know-how, jak se věci dělají. Zahrnuje znalost technik a postupů, prostředí a komunikační dovednosti lobbistů. Informace jsou pro tento zdroj důležitým faktorem.
3. Kontakty – obchodního i soukromého charakteru s politiky, reprezentanty veřejného prostoru, podnikateli s ostatními lobbisty. Důležitým faktorem je dobrá pověst a důvěryhodnost lobbisty.
4. Dobrá organizace a schopnost spolupracovat - důležitý zdroj v případě nedostatku informací, finančních prostředků, posílení pozice nebo

pro tvorbu koalic. Důležitý je také při mobilizaci členské základny a sympatizantů.

2.12.2 Funkce lobbingu a role lobbisty

Přesvědčovací – pomocí reálných argumentů a informací ovlivnit určitým směrem rozhodnutí subjektu, který má rozhodovací pravomoc.

Informační – poskytovat přesné a úplné informace nejen veřejným činitelům, ale i veřejnosti.

Nabízení řešení – na základě předkládaných informací a argumentů. V jednom problému se může objevit několik různých zájmů, což přináší mnoho řešení pro výběr. Zájmové skupiny mohou argumentovat pro nebo proti konkurenčním řešením.

Upozorňování na problémy a jejich medializace - funkce je nejčastějším cílem při masových kampaních, jako je obhajoba anebo poukazování na nedostatky ve společnosti.

Vymáhání základních práv, sbírání informací a role hlídačského psa - jde o funkci vykonávanou celou občanskou společností. V některých zemích jsou subjekty, které se zabývají touto funkcí považovány za lobbisty, i když lobbují v celospolečenském zájmu a upozorňují na problémy veřejných činitelů a státu jako takového. Podmínky pro lobbing neziskových organizací je v některých zemích jasně vymezen.

Integrační – poskytované informace a komunikace slouží k upřesnění stanovisek mezi spojenci i soupeři. Mnohdy vede k vytváření koalic, společenství, solidarity a vzájemné loajality.

S výše uvedenými funkcemi lobbingu je spojena i role lobbisty jako prostředníka, komunikátora, přítakávače a monitorovací role vládní činnosti.

2.13 Regulace lobbingu

Regulace pomocí zákona na jedné straně může přinést zvýšenou byrokratickou zátěž, na druhé straně si musíme uvědomit, co má právní úprava za cíl, a to je oddělit legální způsob přesvědčování od nelegálního způsobu, kterým je korupce a klientelismus.

Smyslem právní úpravy je, mimo boj s nežádoucími způsoby, hlavně zvýšení transparentnosti odpovědnosti veřejných činitelů a politických procesů. Nyní se pokusíme nastínit trendy regulace v některých státech. V zemích,

kde je tradice lobbingu dlouhá, můžeme pozorovat tvrdé právní úpravy, a naopak jsou zde i tendence k samoregulaci, např. USA, Kanada.

Nejzdařilejší právní úpravu, podle mého názoru, i díky dlouhé tradici, nalezneme ve Spojených státech amerických. V roce 1995 vyšel v USA Zákon o zveřejňování informací týkajících se lobbingu, který se zabývá definicemi pojmů jako lobbistická aktivita a lobbing, lobbista. lobbingu, registraci lobbistů do seznamů.

Naopak v mladých východoevropských demokraciích, ale i ve většině západních zemí Evropy právní úpravu lobbingu nalezneme jen sporadicky se snahou se inspirovat americkou úpravou. Většinou však jde o velmi obecnou úpravu zaměřenou pouze na lobbing, např. Polsko, Litva V Německu a v EU existuje státní regulace, kdy jsou vnučovány etické kodexy. V zemích Commonwealthu a ve Spojeném království je zcela odlišný přístup, zde se spoléhají na regulaci činnosti poslanců. Dohled jak odborný, tak etický nad výkonem lobbingu je ponechán na dobrovolné regulaci profesních asociací.

V Evropě má pouze Polsko, Maďarsko, Litva, Německo a Francie právní regulaci lobbingu. O legislativním řešení regulace lobbingu se na parlamentní úrovni jedná například v České republice, Ukrajině, Irsku, Itálii a Lotyšsku a na Slovensku byl návrh na regulaci v roce 2005 parlamentem odmítnut.⁶⁴

2.13.1 Návrhy regulace lobbingu pro Českou republiku

V České republice chybí právní vymezení pojmů (lobbista, lobbing), řádná pravidla legislativního procesu. V závěrečných fázích schvalovacího procesu jednoho zákona vznikají změny a ty narušují smysl jiných zákonů, které vůbec se schvalovaným zákonem nesouvisí. Toto jednání lze stíhat pouze na základě porušení jiných zákonů.

V roce 2004, po vstupu ČR do EU, byla snaha prosadit do parlamentní agendy téma regulace lobbingu, tato snaha však skončila pouze u seminářů a publikací.

⁶⁴ MÜLLER, Karel B., Šárka LABOUTKOVÁ a Petr VYMĚTAL. *Lobbing v moderních demokraciích*. Praha: Grada, 2010. s. 71 - 77. ISBN 978-80-247-3165-0.

V roce 2005 byl poslancem Zaorálkem připraven podle britského vzoru návrh dobrovolného Etického kodexu poslance, který měl za cíl posílení důvěryhodnosti poslance. Návrh obsahoval nepřímou regulaci činnosti lobbistů a lobbovaných. V čl. 5, který se přímo dotýkal lobbingu a říkal, že „*poslanec Parlamentu České republiky se zavazuje na půdě Poslanecké sněmovny setkávat se se zástupci pouze těch lobbistických a jiných zájmových organizací, které se před tím registrovaly podle vnitřního předpisu sněmovny.*“⁶⁵ Kodex měl přinést, podle mého názoru, mnoho pozitivního k regulaci lobbingu. Prvotně měl vést ke zřízení registru lobbistů a jejich označení při vstupu do budovy Poslanecké sněmovny, poslancům nařizoval oznámit všechny dary, příjmy a výhody, a to do 30 dnů mandátnímu a imunitnímu výboru, které souvisí s výkonem jeho mandátu, zahrnuta byla i jemu osoba blízká. Podle čl. 4 poslanci měli zákaz navrhovat Kanceláři Poslanecké sněmovny uzavírání pracovních smluv s rodinnými příslušníky poslanců. Návrh podpořilo pouze devět poslanců a opozice ho označila za „prázdné gesto“, pokoušela se zpochybnit věrohodnost poslance Zaorálka, poukazovala na malou efektivitu a využitelnost kodexu.

Topolánková vláda v roce 2007 vydala vládní prohlášení, v němž přislíbila regulaci lobbistické aktivity, efektivnější boj proti korupci a zavázala se, že: „*Vláda připraví právní opatření regulující lobbing včetně transparentnějšího systému registrace lobbistů.*“⁶⁶ Zase jedno nenaplněné prohlášení.

Další návrh zákona o lobbingu byl předložen v roce 2009, navrhoval zavést lobbing jako živnost a veřejní činitelé by měli povinnost zveřejňovat kontakty a schůzky s lobbisty, což se setkalo s nevolí politiků. U Ministerstva vnitra měl být veden registr lobbistů. Vláda k návrhu vydala ovšem v roce 2009 nesouhlasné stanovisko a návrh byl zamítnut v 1. čtení.

V prosinci 2009 byl předložen nový přepracovaný návrh, podle kterého by se měl stát lobbing volnou živností bez žádných specifických nároků na výkon lobbisty. Návrh rozšířil lobbing na lobbistické kontakty a na pomoc při jejich

⁶⁵ MÜLLER, Karel B., Šárka LABOUTKOVÁ a Petr VYMĚTAL. *Lobbing v moderních demokraciích*. Praha: Grada, 2010. s. 123. ISBN 978-80-247-3165-0.

⁶⁶ Programové prohlášení vlády | Vláda ČR. *Úvodní stránka | Vláda ČR* [online]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=20780>.

organizování a koordinování, dále rozšířil okruh činností na samosprávu a exekutivu, širší okruh vymezení veřejných činitelů. Definoval výjimky, kdo není lobbistický kontakt, a pojmy jako lobbista „*je osoba, která soustavně vykonává lobbying a během kalendářního čtvrtletí uskutečnila více než tři lobbistické kontakty.*“⁶⁷ Zákon vůbec nepožadoval seznam darů, žádné informace o příjmech a výdajích lobbistů. Zakládal povinnosti lobbistům i veřejným činitelům, při jejichž porušení by hrozila pokuta až jeden milion korun nebo zákaz činnosti na dobu pěti let. Změna by se v této souvislosti týkala také zákona o střetu zájmů a zákona o jednacím řádu Poslanecké sněmovny. Návrh měl mnoho slabin, jako například vedení seznamu u Ministerstva vnitra nebo problematické poskytování výkazů o činnosti lobbistů a další. Zákon v roce 2010 byl schválen Poslaneckou sněmovnou, ale senát ho zamítl.

V ČR mimo právní úpravu lobbingu také existovaly snahy o zavedení samoregulačních dílčích mechanismů v rámci lobbistického odvětví a další iniciativy o vytvoření společné asociace, představit pravidla a etický kodex, ale tyto snahy dodnes nebyly naplněny.

2.14 Korupční jednání – korupce, úplatkářství

Korupce je nejzávažnější problémem moderní doby a je celosvětovým fenoménem, kdy k ní napomáhá špatný žebříček hodnot a zájmů.

Pojem korupce, jako většina pojmů, není v českém právním řádu definován, nenalezneme ani stejnojmennou skutkovou podstatu trestného činu v trestním právu. Nalezneme v něm však velké množství trestních činů, které dostatečným způsobem umožňují postihovat všechny korupční aktivity.

V České republice je korupce spojována s úplatkářstvím. V západní Evropě se do korupce zahrnuje i další jednání, jako je vydírání ze strany politiků a úředníků, zneužívání postavení a moci k vlastnímu prospěchu nebo prospěchu blízké osoby, zpronevěra, provize z veřejných zakázek a zvýhodňování známých a příbuzných takzvaný klientelismus.

⁶⁷ MÜLLER, Karel B., Šárka LABOUTKOVÁ a Petr VYMĚTAL. *Lobbing v moderních demokraciích*. Praha: Grada, 2010. s. 124. ISBN 978-80-247-3165-0.

2.14.1 Historie korupčního jednání v České republice

Rozmach korupce můžeme zaznamenat již se vznikem československého státu po roce 1918, kdy státní správa přešla do rukou českých a slovenských úředníků. Za komunistického režimu se jednalo spíše o spotřebitelskou korupci, takzvaně „mít konexe“, a příčinou bylo nedostatkové zboží. Podpultový prodej byl běžný v každodenním životě; jestliže jste chtěli získat zboží, které nebylo běžně k dostání, museli jste nejdříve podplatit prodavače, nebo jste mu museli nabídnout adekvátní protislužbu. Tento systém byl a je bohužel ve společnosti tak velice zakořeněný, že i po roce 1989, v době, kdy lze sehnat cokoliv, se stále můžeme setkat s tímto nešvarem.

2.14.2 Definice pojmu korupce a úplatkářství

Jak již bylo řečeno, definici právním řádu nenalezneme a názory se liší podle zaměření odborníků, kteří se s korupcí setkávají.

V běžném slova smyslu lze „*korupci označit jednání, kterým se na určitou osobu působí různými nenásilnými prostředky, aby osoba jednala buď proti dobrým mravům nebo proti svým úředním nebo morálním povinnostem.*“⁶⁸

Při použití násilných prostředků by se mohlo jednat o vydírání nebo útisk.

Na subjekt je nejčastěji působeno finančními prostředky, hmotnými nebo mocenskými výhodami.

Ministerstvo vnitra České republiky ve zprávě o korupci uvádí „*Korupce (lat. corrumpere – zmařit, zkazit, upláctet, podpláctet) je pojem, který není jednotně definován, ale v širším, anglosaském pojetí je nejrozšířenější definice, jejímž autorem je Joseph Nye: „Chování, které se odchyluje od „formálních povinností“ veřejné role pro soukromé (osobní, rodinné nebo skupinově orientované) zájmy, pro finanční nebo statusový zisk, a dále jakékoliv chování, které porušuje pravidla za účelem zvýšení soukromého vlivu.*“⁶⁹

⁶⁸ CHMELÍK, Jan. *Pozornost, úplatek a korupce*. Praha: Linde, 2003. s.11. ISBN 80-7201-434-X.

⁶⁹ Zpráva o korupci v České republice v letech 2005 – 2006 a o plnění aktualizovaného vládního programu boje proti korupci. www.mvcr.cz/.../zprava-o-korupci-v-ceske-republice-v-letech-2005-2006-a-o-plneni-aktualizovaneho-vladniho-programu-boje-proti-korupci-p... [online]. Praha 2007 [cit. 2019-03-16].

Brabcová uvádí definici korupce, která vzešla z 9. kongresu OSN, jenž se konal v Káhiře v roce 1995, a je formulována jako „úplatkářství nebo jiné jednání ve vztahu k osobám, jimž byla svěřena odpovědnost ve veřejném nebo soukromém sektoru, které porušuje jejich povinnosti, vyplývající z jejich postavení veřejného činitele, soukromého zaměstnance, nezávislého podnikatele a směřuje k získání neoprávněných výhod jakéhokoli druhu pro ně samé nebo pro jiné.“⁷⁰

2.14.3 Právní úprava podle zákona č. 40/2009 Sb.

Rozhodující prostor a hlavní nebezpečí korupce leží nepochybně v oblasti veřejné správy, včetně moci zákonodárné a soudní, jde především o vybrané trestné činy veřejných činitelů podle druhého dílu desáté hlavy zvláštní části trestního zákona v § 329 zneužívání pravomoci veřejného činitele a § 330 maření úkolu veřejného činitele z nedbalosti. K trestným činům, které mají znaky korupčního chování, lze řadit také vybrané trestné činy, jako například pletichy v insolvenčním řízení, pletichy při veřejné soutěži a veřejné dražbě a některé další skutkové podstaty, které upravuje trestní zákoník.

Úplatkářství je jednou z forem korupce a naplňuje skutkové znaky konkrétního trestného činu úplatkářství. Jde o trestné činy podle § 331 Přijetí úplatku, § 332 Podplácení, § 333 Nepřímé úplatkářství, § 334 Společné ustanovení pak vymezuje pojmy „úplatek“, „úřední osoba“ a „obstarávání věci obecného zájmu“.

V hlavě IV je zakotvena beztrestnost, toto zvláštní ustanovení o účinné lítosti § 33 má motivovat občana, který byl o úplatek požádán, poskytl jej nebo slíbil, aby „*učinil o trestném činu oznámení v době, kdy škodlivému následku trestného činu mohlo být ještě zabráněno; oznámení je nutno učinit státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu, voják může místo toho učinit oznámení nadřízenému.*“⁷¹

⁷⁰ BRABCOVÁ, Irena, ed. *Sborník z odborného semináře "K otázkám korupce a úplatkářství"*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2002. ISBN 80-7251-110-6.

⁷¹ *Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník*. In: *Sbírka zákonů ČR*. částka 11/2009.

2.14.4 Prevence korupčního jednání

Korupční jednání je světovým problémem současnosti, nezáleží na kultuře, jelikož existuje i v kulturách, které ji zatracují. Především jde o otázku deformace hodnotových žebříčků především jednotlivců. Korupce v konečném důsledku vede k růstu cen, zadlužení země, snížení kvality zboží a služeb, což v globálu vede k chudobě a zaostalosti země z hospodářského pohledu, ale také k úpadku morálnímu a kulturnímu. Z uvedených následků je zřejmé, že s korupčním jednáním se musí bojovat. Pro účinný boj je nutné nejdříve rozpoznat příčiny a podmínky, které ke korupčnímu jednání vedou.

Pro úspěšný boj proti korupci je nutné stanovit základní podmínky, například:

- *Vypracovat mezinárodní standardy chování veřejných činitelů.*
- *Vytvořit rovnocenné a spravedlivé prostředí.*
- *Provádět důslednou kontrolu činnosti zodpovědných osob.*
- *Transparentnost financování politických stran.*
- *Nezávislost médií.*
- *Výchova obyvatel k nové hodnotové orientaci.*
- *Existence nezávislých vyšetřovacích a justičních orgánů.*⁷²

Protikorupční opatření má za cíl snížení korupce, vytyčení reálných cílů, například na prevenci možné budoucí korupce. Například Ministerstvo vnitra České republiky vyhlašuje dotační program „Prevence korupčního jednání“.⁷³

2.14.5 Úmluva OSN proti korupci

Úmluva byla podepsána v Mexiku v roce 2003 a v platnost vstoupila po ratifikaci 30 státy dne 14. 12. 2005, je jediným právním instrumentem v boji proti korupci v mezinárodním měřítku. Dohoda stanovila celosvětový rámec boje proti praní špinavých peněz, zpronevěrám veřejných financí, úplatkářství a nezákonnému obohacování.

⁷² CHMELÍK, Jan. *Pozornost, úplatek a korupce*. Praha: Linde, 2003. s. 136. ISBN 80-7201-434-X.

⁷³ Národní dotační titul - korupce. <https://www.mvcr.cz/clanek/narodni-dotacni-titul-korupce.aspx> [online]. [cit. 2019-03-17].

„Účelem Úmluvy je:

- *účinněji a efektivněji prosazovat a posilovat opatření k prevenci a potírání korupce;*
- *prosazovat, usnadňovat a podporovat mezinárodní spolupráci a technickou pomoc;*
- *prosazovat integritu, odpovědnost a řádné spravování veřejných záležitostí a řádné zacházení s veřejným majetkem.“⁷⁴*

K ratifikaci úmluvy byla stanovena podmínka na přijetí legislativy, která má upravit trestní odpovědnost právnických osob. Tuto podmínku Česká republika splnila a jako předposlední členská země EU se stala 169. zemí, která se připojila k Úmluvě OSN proti korupci (UNCAC). Učinila tak 29. 11. 2013 po osmi letech od přijetí Úmluvy.

2.14.6 Úmluvy Rady Evropy

Rada Evropy sjednala hned několik úmluv týkajících se korupce. Jedná se o Trestněprávní úmluvu o korupci⁷⁵, která byla sjednána ve Štrasburku v roce 1999 a vstoupila v platnost dne 1. 7. 2002. Česká republika ji ratifikovala v roce 2000. Zaměřuje především na korupční jednání, které charakterizuje jako trestní čin. Pro Policii ČR představovala zásadní změnu při odhalování korupčního jednání díky umožnění použití záznamu telekomunikačního provozu, operativně pátracích prostředků a odposlechů, protože korupční jednání bylo zařazeno pod zvlášť závažné trestné činy. V září roku 2018 Česká republika ratifikovala dodatek k trestněprávní úmluvě Rady Evropy o korupci rozhodců v arbitrážním řízení a porotců v řízení před soudem a o korupci úředních osob.

Občanskoprávní úmluva o korupci⁷⁶ je další úmluvou, kterou Rada Evropy sjednala v roce 1999 ve Štrasburku a Česká republika ji ratifikovala až v roce 2003 s platností od 1. 1. 2004. Úmluva stanovila normy v oblasti korupce

⁷⁴ ANDRÝSOVÁ, Lenka. Vláda projedná úmluvu OSN proti korupci. [Http://www.lenkaandrysova.cz/novinky/vlada-projedna-umluvku-osn-proti-korupci.html](http://www.lenkaandrysova.cz/novinky/vlada-projedna-umluvku-osn-proti-korupci.html) [online]. 18. červenec 2012 [cit. 2019-03-17].

⁷⁵ CHMELÍK, Jan. *Pozornost, úplatek a korupce*. Praha: Linde, 2003. s. 171-189. ISBN 80-7201-434-X.

⁷⁶ *SDĚLENÍ Ministerstva zahraničních věcí: OBČANSKOPRÁVNÍ ÚMLUVA O KORUPCI*. In: . částka 002, 3/2004 Sb.m.s.

a občanského práva. Státy se zavázaly zakotvit ve vnitrostátním právu nápravu škod vzniklých korupčním jednáním a ochranu poškozených subjektů včetně získání odškodnění.

2.15 Klientelismus

Klientelismus je další formou korupce a v dnešní společnosti je oblíbený a velice rozšířený. Pro pochopení pojmu je nutná jeho definice, „*na základě přátelských vztahů, spřízněnosti nebo sítě známých dochází k protěžování, upřednostňování nebo určitému zvýhodňování, kdy vznikají osobní pravidla trhu. Jde o síť společenských vztahů, subjekty mají povinnost vůči sobě navzájem v dohodnuté míře*“. Do spolupráce mezi subjekty mohou vstoupit takzvaní zprostředkovatelé, kteří navazují a kontrolují vztahy pomocí svých vlivných známých. V socialistickém bloku byl klientelismus, tak jako jiná korupční jednání, velice „populární“ a zasahoval do všech oblastí, nejvíce zasahoval do politiky, administrativy, služeb a ekonomiky. Můžeme konstatovat, že bez známých a příbuzných, těch, kteří měli nějaký vliv nebo konexe, se občan neobešel. V tomto údobí byla mzda na srovnatelné úrovni, jen nebylo za co ji utratit. Známé občan potřeboval například k tomu, aby mohl dostat doložku k vycestování do ciziny, dostat dítě na střední nebo vysokou školu, zajistit si slušnou práci nebo sehnat nedostatkové zboží nebo službu atd. Na oplátku zase on musel určitým způsobem tuto „službičku“ vrátit, například sehnat nedostatkové dlaždičky do koupelny.

V současné společnosti klientelismus snižuje důvěru k demokratickým mechanismům ve státě a lidé ztrácí snahu podporovat státní činnosti, jelikož se ztrácí ideál rovnosti občanů. Jedná se o celospolečenský jev, týkající se jednotlivců, skupin, rodů, rodin, a výsledky, které z klientelismu plynou, jsou nerovné. Klientelismus je neformální stav, který je ve společnosti běžný s vysokou mírou efektivity. Pro ekonomiku státu je klientelismus mnohdy velice ničující, protože ve většině případů důležité obchodní transakce kontrolují nejvyšší společenské vrstvy nebo rodinné klany. Například u veřejných zakázek mnohdy vyhrávají právě ti, kteří mají konexe, místo společností, které mají pro realizaci zakázky lepší podmínky. V některých případech můžeme v souvislosti s klientelismem hovořit o organizovaném zločinu, kdy se snaží organizovaná skupina korupční činnost utajit. V mnoha publikacích uvádí autoři, že pod korupci lze podřadit klientelismus, k tomuto názoru se přikláním také, ale A. Sajo

je názoru jiného: „*klientelismus a korupce jsou dvě odlišné koncepce. Klientelismus je formou společenské organizace, zatímco korupce je společenské jednání jednotlivce.*“⁷⁷

⁷⁷ DAVID, Vladislav a Alexander NETT. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. Praha: C.H. Beck, 2007. Právo a společnost (C.H. Beck). S. 85. ISBN 978-80-7179-562-9.

3 VEŘEJNÝ ZÁJEM V PRÁVNÍCH PŘEDPISECH

Veřejný zájem je v české legislativě upraven v mnoha právních předpisech vycházející již z ústavního pořádku, tedy přímo z Listiny základních práv a svobod (Listina), článku 11, v souvislosti s vlastnickým právem. Listina přesně vymezuje majetek, který je nezbytný k zabezpečení potřeb celé společnosti, rozvoje národního hospodářství a veřejného zájmu smí být pouze ve vlastnictví státu, obce, právnických osob, ale i ve vlastnictví občanů. Předmětem odst. 4 Listiny je ustanovení, podle kterého je vyvlastnění nebo nucené omezení vlastnického práva pouze ve veřejném zájmu, na základě zákona a za náhradu.

Zastavme se nad touto formulací a položíme si otázku: Proč zákonodárce uvádí veřejný zájem samostatně? Podle mého názoru je zabezpečení potřeb společnosti i rozvoj národního hospodářství veřejným zájmem. Možná je to kvůli ochraně důležitých institutů a umožnění soudní a výkonné moci širší pole působnosti a větší možnosti uvážení ze strany státu při řešení problémů.

Pro představu si proberme několik právních předpisů, abychom si udělali názor, jak zákony s veřejným zájmem pracují. Odkaz na veřejný zájem je v jednotlivých právních předpisech více či méně obsažen, převážně však ve veřejném právu.

Pro ilustraci uvádíme některé zákony, u kterých si některá ustanovení týkající se veřejného zájmu probereme důkladněji, například autorský zákon nebo zákon stavební.

3.1 Zákony související s veřejnými nedělitelnými statky

- Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon) opravňuje v § 6, odst. “(4) *Vodoprávní úřad může obecné nakládání s povrchovými vodami rozhodnutím nebo opatřením obecné povahy bez náhrady upravit, omezit, popřípadě zakázat, vyžaduje-li to veřejný zájem.*“
- Zákon č. 13/1997 Sb., zákon o pozemních komunikacích v § 23 „*Pro účely organizování dopravy na území obce může obec v nařízení obce vymezit oblasti obce, ve kterých lze místní komunikace nebo jejich určené úseky užít za cenu sjednanou*“, pokud tímto ohrožen i veřejný zájem.

- Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích § 78 o „Užití dopravních značek, světelných signálů, dopravních zařízení a provozních informací“ odkazuje na použití dopravních značek a výše uvedených mimo jiné i na jiný důležitý zájem.

- Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů (lesní zákon) je v § 8 uvedeno „(2) *Do kategorie lesů zvláštního určení lze dále zařadit lesy, u kterých veřejný zájem na zlepšení a ochraně životního prostředí nebo jiný oprávněný zájem na plnění mimoprodukčních funkcí lesa je nadřazen funkcím produkčním. Jde o lesy*
 - a) v prvních zónách chráněných krajinných oblastí a lesy v přírodních rezervacích, národních přírodních památkách a přírodních památkách,*
 - b) lázeňské,*
 - c) příměstské a další lesy se zvýšenou rekreační funkcí,*
 - d) sloužící lesnickému výzkumu a lesnické výuce,*
 - e) se zvýšenou funkcí půdoochrannou, vodoochrannou, klimatickou nebo krajinnotvornou,*
 - f) potřebné pro zachování biologické různorodosti,*
 - g) v uznaných oborách a v samostatných bažantnicích,*
 - h) v nichž jiný důležitý veřejný zájem vyžaduje odlišný způsob hospodaření.“*

- Zákon č. 161/1999 Sb., kterým se vyhlašuje Národní park České Švýcarsko, § 3, odst. 4 Správa uděluje správním rozhodnutím ze zákazů, které platí na celém území národního parku, výjimku v případě „*kdy jiný veřejný zájem výrazně převažuje nad zájmem ochrany přírody*“.

- Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním úřadu (stavební zákon), v tomto zákoně se asi nejvíce, ze všech zákonů, setkáme s pojmem veřejný zájem, a to již v předmětu úpravy, § 1 „(3) *Tento zákon dále upravuje podmínky pro projektovou činnost a provádění staveb, obecné požadavky na výstavbu, účely vyvlastnění, vstupy na pozemky a do staveb, ochranu veřejných zájmů a některé další věci související s předmětem této právní úpravy.*“

V mnoha částech stavebního zákona se veřejný zájem vyskytuje. Například ministerstvo při zajišťování metodické podpory musí uplatňovat mimo jiné i veřejný zájem, jako ústřední správní úřad ve věcech stavebního řádu

předchází ve veřejném zájmu vadám ve výstavbě pomocí sledování a analyzování. Hojně se s ním setkáme v části třetí, a to v územním plánování.

Stavební zákon uvádí, že územní plánování by mělo být v souladu s veřejnými zájmy na rozvoji území. Orgány územního plánování konkretizují ochranu veřejných zájmů při činnostech, které ovlivňují rozvoj území. V paragrafu zabývajícím se územně analytickými podklady, které mají obsahovat zjištění a vyhodnocení stavu a vývoje území, omezení změn, se dozvídáme, že by se tak mělo dít právě z důvodu ochrany veřejného zájmu.

Vláda může z důvodu naléhavého veřejného zájmu rozhodnout o aktualizaci politiky územního rozvoje i bez předložení zprávy o uplatnění politiky rozvoje území. Také ve veřejném zájmu, vyžaduje-li to, může být z podnětu dotčeného orgánu změněno nebo zrušeno územní rozhodnutí.

V mnoha paragrafech o řízení se dočteme, že se „... vyhodnotí výsledky projednání, zpracuje s ohledem na veřejné zájmy návrh rozhodnutí o námitkách“.

V díle 6, který pojednává o uzávěrách a asanaci území je možno formou opatření obecné povahy na postiženém území živelnou pohromou nebo na území, na kterém se stala havárie, vydat územní opatření o asanaci území, vydává se také pro závadné stavby, z bezpečnostních, hygienických, provozních, požárních důvodů a ochrany životního prostředí.

Nařizuje se v nich odstranění závad, úpravy nebo odstranění staveb, opatření k asanaci území ve veřejném zájmu.

Hlava II s názvem „*Stavební dozor a zvláštní pravomoci stavebního úřadu*“ se také ve větší míře zabývá veřejným zájmem.

Například stavební úřad zajišťuje ochranu veřejného zájmu pomocí soustavného dozoru. Na základě § 132 je oprávněn provádět kontrolní prohlídky, nařizuje neodkladné odstranění staveb, nutné zabezpečovací práce na stavbě, nezbytné úpravy na stavbě, stavebním pozemku nebo na zastavěném stavebním pozemku. Nařizuje provedení udržovacích prací a vyklizení stavby. Ukládá opatření na sousedním pozemku nebo stavbě, a to vše ve veřejném zájmu.

V odstavci 3 se uvádí, co se rozumí veřejným zájmem.

Veřejný zájem je požadavek, aby byla stavba prováděna v souladu s rozhodnutím nebo jiným opatřením stavebního úřadu, stavba by měla být užívána jen k účelu, který byl povolen. Stavba nesmí ohrožovat zdraví a život

osob a zvířat, bezpečnost, životní prostředí, archeologické nálezy, památky, sousední stavby a nezpůsobovala jiné škody a ztráty.

Musí se předcházet důsledkům živelných pohrom nebo náhlých havárií, snížit nebo zabránit účinkům nebezpečí na stavbě nebo stavebním pozemku a odstranění požárních, bezpečnostních, hygienických nebo provozních závad na stavebním pozemku nebo na stavbě. Odstranit překážky bezbariérového užívání stavby. V rozhodnutí příslušný stavební úřad musí odůvodnit konkrétní veřejný zájem, který zásah vyžaduje.

- Zákon č. 184/2006 Sb., zákon o vyvlastnění bude předmětem samostatné kapitoly.
- Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) – Autorské právo je upraveno samostatným zákonem a je v souvislosti s veřejným zájmem odlišné od práva životního prostředí, stavebního nebo vyvlastňovacího.

Veřejný zájem je v tomto předpise chápán jako jedna ze svobod vnitřního trhu a právní úprava je v souladu se Směrnicí 2001/29/ES Evropského parlamentu a Rady ze dne 22. 5. 200, označovanou jako Informační směrnice.

Zákonné výjimky z ochrany pro díla jsou stanoveny v § 3. Tato díla mají podle zákona znaky autorského díla, ale existuje u nich veřejný zájem. Charakterem se jedná o zákonnou licenci.

Ochrana podle práva autorského se nevztahuje na:

a) úřední dílo, jímž je právní předpis, rozhodnutí, opatření obecné povahy, veřejná listina, veřejně přístupný rejstřík a sbírka jeho listin, jakož i úřední návrh úředního díla a jiná přípravná úřední dokumentace, včetně úředního překladu takového díla, sněmovní a senátní publikace, pamětní knihy obecní (obecní kroniky), státní symbol a symbol jednotky územní samosprávy a jiná taková díla, u nichž je veřejný zájem na vyloučení z ochrany,

*b) výtvary tradiční lidové kultury, není-li pravé jméno autora obecně známo a nejde-li o dílo anonymní nebo o dílo pseudonymní (§ 7); užít takové dílo lze jen způsobem nesnižujícím jeho hodnotu.*⁷⁸

Výčet úředních děl má jen demonstrativní charakter, proto úředním dílem může dílo jiné, u kterého je veřejným zájmem vyloučení z ochrany. Takový to veřejný zájem se odůvodňuje případ od případu.

Kříž⁷⁹ s kolektivem tyto díla odůvodňuje vyloučení díla ve své publikaci takto: „*Tradičně jde o zajištění neomezené možnosti co možná nejširšího využití autorských děl v případech, kdy existuje všeobecný oprávněný zájem společnosti na takovém využití.*“

Veřejný zájem v těchto případech má přednost před soukromým právem autora a ten musí strpět zasahování do svých autorských práv.

3.2 Zákony týkající se veřejné správy

- Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád v § 85 je uvedeno, že správní orgán, vyžaduje-li to naléhavě veřejný zájem, může vyloučit odkladný účinek odvolání.
- Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích a zákon č. 129/2000 Sb., o krajích uvádí, že při plnění svých úkolů musí chránit také veřejný zájem.
- Zákon č. 312/2002 Sb., o úřednicích územních samosprávných celků v § 16 se uvádí mimo jiné, že úředník je povinen hájit veřejný zájem při výkonu správních činností a zdržet se jednání, které by mohlo vést ke střetu osobních zájmů se zájmem veřejným.

⁷⁸ Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). In: ASPI. 36/2000.

⁷⁹ KŘÍŽ, Jan, Veronika NERUDOVÁ a Irena HOLCOVÁ. *Autorský zákon: zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změnách některých zákonů (s poznámkami a úvodním slovem)*. Praha: IFEC, 2000. AZ-IUS. ISBN 80-86412-04-0.

4 OCHRANA VEŘEJNÉHO ZÁJMU

V předešlé kapitole již částečně bylo nastíněno právní zakotvení veřejného zájmu v jednotlivých právních předpisech v české legislativě. V ochraně veřejného zájmu má také svou nezastupitelnou roli veřejná správa.

*"Úkolem orgánů veřejné správy je, aby obdobně jako u ostatních orgánů veřejné moci v souladu s principem legality, uplatňovat a chránit veřejný zájem."*⁸⁰

Pomahač poukazuje na obtíže při určení relativně určitého pojmu k pojmu veřejný zájem. Dále uvádí, že asi dvě stovky platných zákonů, nařízení, mezinárodních smluv používají pojmu ve smyslu, že podmínkou aktivity státního orgánu je prokázání veřejného zájmu toho daného případu.

K tomuto názoru se připojují i soudci Nejvyššího správního soudu, kteří jsou přesvědčeni, že *„veřejný zájem musí být výslovně formulován ve vztahu ke konkrétní posuzované záležitosti a musí být přesvědčivě odlišen od zájmu soukromého“*.

*„Veřejný zájem je přitom třeba vyvodit z právní úpravy, z právní politiky a z posouzení různých hodnotových hledisek podle úkolů veřejné správy v příslušné oblasti (sociální, kulturní, ochrany životního prostředí apod.).“*⁸¹

4.1 Střet zájmů

V situaci, kdy se veřejný zájem střetává s osobním (soukromým) zájmem, hovoříme o střetu zájmů. Tuto situaci, kdy ke střetům dochází při výkonu veřejné správy, upravuje zákon. Právní úprava má za úkol zajistit přednost veřejného zájmu.

Ve veřejné správě dochází ke střetu veřejného a soukromého zájmu, proto musí dojít k transparentnosti, aby mohla být zajištěna kontrola ochrany veřejného

⁸⁰ POMAHAČ, R.: Veřejný zájem, In: S' 92. 1996, roč. 7. č. 30., s. 5.

⁸¹ Nejvyšší správní soud | Veřejný zájem musí být přesvědčivě odlišen od zájmu soukromého. *Object moved* [online]. Copyright © 2003 [cit. 23.03.2019]. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Verejny-zajem-musi-byt-presvedcive-odlisen-od-zajmu-soukromeho/art/962>

zájmu. Střetem soukromého a veřejného zájmu je veřejná správa velice zranitelná, musí se soukromou sférou spolupracovat i přesto, že každá strana má jiné zájmy.

Veřejní činitelé, kterých se právní úprava týká, se každodenně dostávají při výkonu své funkce do situací, kdy rozhodují ve věcech veřejného zájmu. Zákon se nevztahuje na členy obou komor Parlamentu, členy zastupitelstev územních zastupitelských celků a soudce.

Jak bylo již uvedeno, právní úprava je v zákoně č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů, která se zabývá ochranou veřejného zájmů.

Předmětem úpravy tohoto zákona je úprava v § 1:

„a) povinnost veřejných funkcionářů vykonávat svoji funkci tak, aby nedocházelo ke střetu mezi jejich osobními zájmy a zájmy, které jsou povinni z titulu své funkce prosazovat nebo hájit,

b) povinnost veřejných funkcionářů oznamovat skutečnosti, které umožňují veřejnou kontrolu jejich činností konaných vedle výkonu funkce veřejného funkcionáře, veřejnou kontrolu majetku nabytého za dobu výkonu funkce a dalších příjmů, darů nebo jiného prospěchu, získaných za dobu výkonu funkce, popřípadě závazků, které veřejný funkcionář má,

c) omezení některých činností veřejných funkcionářů a neslučitelnost výkonu funkce veřejného funkcionáře s jinými funkcemi,

d) odpovědnost veřejných funkcionářů za porušení povinností stanovených tímto zákonem, včetně správních trestů, které lze veřejnému funkcionáři za porušení těchto povinností uložit.“⁸²

Jak je z předmětu úpravy vidět, zákon o střetu zájmů se hlavně zabývá povinnostmi veřejného funkcionáře. Veřejný funkcionář vždy hájí veřejný zájem a dojde-li ke střetu zájmů, musí upřednostnit veřejný zájem před soukromým zájmem (§ 3).

„(2) Dojde-li ke střetu řádného výkonu funkce ve veřejném zájmu se zájmem osobním, nesmí veřejný funkcionář upřednostňovat svůj osobní zájem před zájmy, které je jako veřejný funkcionář povinen prosazovat a hájit.“

⁸² Zákon č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů.

Těmito obecnými pravidly se musí veřejní funkcionáři řídit a dodržovat, přestože nejsou za jejich porušení sankcionováni. V paragrafu 22 chybí sankce za porušení veřejného zájmu.

Dále v zákoně chybí definice veřejného zájmu i přesto, že zákon se na tento pojem odkazuje. Veřejní funkcionáři, i přes absenci definice veřejného zájmu v zákoně, se musí řídit hlavně zájmem principu legality, což znamená dodržování zákonů a právních předpisů.

K principu legality se veřejní funkcionáři zavázali na začátku nástupu do funkce při složení slibu nebo právní úpravou, která konkrétně upravuje výkon jejich funkce, a kde jsou veřejné zájmy přesně definovány.

4.1.1 Osobní zájem

Osobní zájem je oproti veřejnému zájmu v tomto zákoně definován v § 3, takto:

„Osobním zájmem se pro účely tohoto zákona rozumí takový zájem, který přináší veřejnému funkcionáři osobní výhodu nebo zamezuje vzniku případného snížení majetkového nebo jiného prospěchu.“⁸³

Jak se dozvídáme, tak tento odstavec poukazuje pouze na osobní zájem veřejného funkcionáře. Zájem právnické nebo fyzické osoby, které by mohl veřejný funkcionář upřednostňovat před zájmem veřejným, se zde neřeší.

Hned v druhém odstavci zmíněného paragrafu je zakotveno, že veřejný funkcionář nesmí veřejný zájem ohrozit tím, že „využije svého postavení, pravomoci nebo informací získaných při výkonu své funkce k získání majetkového nebo jiného prospěch nebo výhod pro sebe nebo jinou osobu,“, a to pod pokutou podle § 22 odst. 3 písm. a), kdy mu soud uloží pokutu až do výše 500 000 Kč.

⁸³ VEDRAL, Josef. *Zákon o střetu zájmů: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2006. s. 2. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 80-7179-475-9.

4.1.2 Činnosti ohrožující veřejný zájem a jejich sankcionování

Výčet činností, kterými veřejný funkcionář nesmí ohrozit, nalezneme již ve zmíněném § 3 odst. 2, mimo písmeno a), které taktéž máme již uvedeno, jsou to:

*„b) se bude odvolávat na svou funkci v záležitostech, které souvisí s jeho osobními zájmy, zejména s jeho povoláním, zaměstnáním nebo podnikáním,
c) dá za úplatu nebo jinou výhodu ke komerčním reklamním účelům svolení k uvedení svého jména, popřípadě jmen a příjmení nebo svolení ke svému vyobrazení ve spojení s vykonávanou funkcí.“⁸⁴*

Pokutu za porušení uloží soud podle § 22 až do výše 500 000Kč jako za porušení písmena a).

Dále může soud uložit pokutu až do výše 100 000 Kč za uvedení nepřesných, neúplných nebo nepravdivých údajů v prohlášení o majetku, darech, závazcích a příjmech, činnostech, odvolal se na svou funkci v osobním zájmu nebo nepodal oznámení o osobním zájmu. Pokutu ve výši až 30 000 Kč uloží za nedodržení lhůty pro podání výše uvedená prohlášení. Pokuta může být ukládána opakovaně až do splnění povinnosti.

Částečně střet zájmů také upravuje zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, zákon č. 129/2000 Sb., o krajích a zákon. Č. 131/2006 Sb., o hlavním městě Praze.

4.1.3 Žaloby ve veřejném zájmu

Žaloby ve veřejném zájmu v právním řádu nalezneme v ustanovení § 66 soudního řádu správního. Tento pojem budeme muset definovat pomocí jeho základních charakteristických znaků, jelikož bychom definici marně hledali, ona totiž vůbec neexistuje. Znakem je například důvod podání žaloby, namítání protiprávního stavu jako u klasických žalob. Důvodem podání žaloby je ochrana veřejného zájmu, který není v právních předpisech upřesněn nebo je objektivně vymezen jako v ochraně životního prostředí nebo ochrana práv navrhovatele

⁸⁴ VEDRAL, Josef. *Zákon o střetu zájmů: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2006. s. 2. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 80-7179-475-9.

(osobních), kdy je součástí žalobního návrhu mimo jiné i ochrana veřejného zájmu.

Zvláštní žalobní legitimaci k ochraně veřejného zájmu „*actio popularit*“ poskytuje zákon:

- správnímu orgánu, o kterém tak zákon stanoví,
- nejvyššímu státnímu zástupci, který shledal závažný veřejný zájem,
- veřejnému ochránci práv, který musí k podání prokázat závažný veřejný zájem,
- osobě, které zvláštní zákon nebo mezinárodní smlouva toto oprávnění výslovně svěřuje.

Žaloby ve veřejném zájmu ve Spojených státech amerických

Americká právní úprava žalob ve veřejném zájmu je od právní úpravy české i unijní značně odlišná, ale obsahuje pro naše právo mnoho inspirativních prvků. Nalezneme v ní rozsáhlou a především detailně zpracovanou judikaturu, ale i zákonnou úpravu tohoto zvláštního právního institutu, podrobně je zdokumentován střet o oprávněnost existence žalob ve veřejném zájmu.

Ratifikací Aarhuské smlouvy se tyto žaloby staly v evropském právu realitou, přesto Evropa zaostává v tomto směru. Ve středověkém common law bylo vymáhání práva společenství pomocí jednotlivce obvyklým, nerozlišovalo se totiž mezi zájmem soukromým a veřejným. Ve 13. století mohl v anglickém právu každý žalovat ve jménu krále. Tak jak se společnost vyvíjela, docházelo ke komplikovanější právní úpravě žalob ve veřejném zájmu.

Evropské právo by se, podle mého názoru, mělo inspirovat americkou právní úpravou, především pro její dokonale zpracovanou judikaturu a právní úpravu.

4.1.4 Ochrana veřejných subjektivních práv

Typickou kategorií práv, které se určitým způsobem projevují v souvislosti s veřejnou správou, jsou veřejná subjektivní práva. Veřejným subjektivním právům je, tak jako veřejné správě, v právním řádu poskytována ochrana. Práva, která jsou založena na Ústavě, mají vyšší kvalitu záruk oproti zárukám v jiných zákonech. Mnoho zákonných úprav má záruky ochrany práv právě v Ústavě.

Franc říká, že „každé ústavně zaručené právo vytyčuje určitou množinu veřejných subjektivních práv, která se pod ně podřazují. Značně při tom záleží na tom, jak bude to které ústavně zaručené právo interpretováno a kam až budou vytyčeny hranice jejich ochrany.“⁸⁵

V kompetenci soudů by mělo být vytyčení hranic ochrany veřejných subjektivních práv.

Aktivní legitimaci k podání žalobního návrhu ve veřejném zájmu může podat každý občan, například při zajištění aktivního práva na příznivé životní prostředí. V posledních letech jsou to právě tyto žaloby a přesně na nich vidíme spojení mezi soukromým zájmem jednotlivce a veřejným zájmem. Důvodem je podle všeho to, že životní prostředí je na jedné straně bráno jako veřejný statek a straně druhé jako osobní právo, právo na život a soukromí.

⁸⁵ FRANC, P.: Žaloby ve veřejném zájmu 2. In: *Právní fórum*, 2005. roč. 2, č. 5, Via Iuris, 2005, č.2, s.16.

5 ZAHRANIČNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVA VEŘEJNÉHO ZÁJMU

V common law systému se veřejný zájem používá pod názvem *public interest* a je používán vydatně v systému precedentů. Pojmu je používáno ve stejném významu, jako tomu bylo v římském právu, kde byl kladen důraz na veřejné blaho.

Naproti tomu ve střední Evropě v právní terminologii byl veřejný zájem spjat se zásahy státu, jakožto hlavního správce veřejného zájmu.

Veřejný zájem nalezneme v právních úpravách všech států.

5.1 Veřejný zájem ve Velké Británii

Problematikou užívání veřejného zájmu ve veřejných soudních řízeních a se ve Velké Británii zabývat velice zajímavý projekt, který byl financován Hospodářsko-sociálním výzkumným ústavem. Ústav je jeden z největších ústavů ve Velké Británii, zabývají se zpracováním projektů v oblastech sociálních a ekonomických.⁸⁶

Hlavním cílem projektu bylo zkoumat, jak ve veřejných právních řízeních na britských soudech je tohoto pojmu používáno.

Zkoumaná otázka zněla:

„Jak je pojem „veřejný zájem“ používán ve veřejných soudních řízeních ve Velké Británii, a co toto užití prozrazuje o současné ústavnosti ve Velké Británii?“⁸⁷

5.1.1 Hlavní způsoby použití pojmu veřejný zájem u soudů

Podle výzkumu existuje pět hlavních způsobů, jak britské soudy tohoto pojmu používají při svých řízeních.

⁸⁶ Economic and Social Research Council. *Home - Economic and Social Research Council* [online]. Copyright © ESRC 2019. All rights reserved. [cit. 23.03.2019]. Dostupné z: <https://esrc.ukri.org/index.aspx>.

⁸⁷ *Public Interest in UK Courts* | *Public Interest in UK Courts* [online]. Dostupné z: <http://publicinterest.info/> [online]. [cit. 2019-02-25]

1) Podle použití veřejného zájmu v legislativě - např. vyžaduje na příslušném rozhodovacím orgánu, aby rozhodoval ve „veřejném zájmu“. Toto využití veřejného zájmu nalezneme ve velkém množství zákonů, ale asi nejlepším představitel tohoto způsobu je zákon o svobodě informací. Tento zákon ukládá veřejnému orgánu uchovávat informace, aby provedl šetření a rozhodl, jestli je ve veřejném zájmu zpřístupnění informací žadateli. V případě zamítavého rozhodnutí o zpřístupnění informace, může prostřednictvím kanceláře komisaře pro informace žadatel rozhodnutí napadnout, pak následuje Informační tribunál a nakonec Nejvyšší soud. Nejvyšší soud musí určit, zda zveřejnění informace je ve veřejném zájmu.

2) Soudní řízení je vedeno ve veřejném zájmu. V tomto případě je důležitá role generálního prokurátora. Úlohou generálního prokurátora je z historického hlediska ochrana veřejného zájmu v právních věcech a on je ten, kdo na tomto základě může zahájit soudní řízení. Dalšími aktéry jsou nátlakové skupiny, které mohou podávat návrh na zahájení soudního řízení, a to například v otázkách týkajících se životního prostředí. Jde o častý jev při soudních přezkumech, kdy k některým jednacím řádům soudci přijali liberální přístup. Příslušná pravidla a judikatura jsou označena postavením.

3) Soudci se odvolávají na veřejný zájem, když odůvodňují vývoj práva v konkrétním případě. Toto je otázkou soudního přezkumu, kdy je zaznamenán veřejný zájem při rozšíření dosahu veřejného práva, tak aby byla zajištěna soudní kontrola u rozhodovacího orgánu.

4) Veřejný orgán jako účastník sporu se odkazuje na veřejný zájem při přípravě na případ nebo při slyšení věci samotné. Veřejný orgán může ve fázi před zahájením soudního řízení tvrdit, že určité informace by neměly být druhé straně řízení sděleny a vyžadují „imunitu veřejného zájmu“. Tento způsob pro soudy znamená mnoho obtížných otázek z pohledu otevřené spravedlivosti. Při vysvětlování může veřejný orgán argumentovat, že vycházel z veřejného zájmu a prohlásí, že přijal rozhodnutí ve veřejném zájmu. Naopak orgán může prohlašovat, že není ve veřejném zájmu zjištění, že jednal protiprávně a neuhradil náhradu škody za své činy. Tyto argumenty jsou ze strany soudů často akceptovány.

5) Argumenty týkající se unijního práva a lidských práv. Státy EU jsou povinny dodržovat právní předpisy EU i ESLP, ale i právo týkající se jednotlivců od základních lidských práv až po ekonomická práva. Členské státy

za předpokladu, že se jedná o veřejný zájem, mohou za určitých okolností omezit práva jednotlivců, například jde-li o národní bezpečnost, ochranu veřejného zdraví, prevenci kriminality a další.

Britské soudy používají mnoho pojmů, které překrývají veřejný zájem. V judikatuře se často vyskytují pojmy jako národní bezpečnost, veřejná politika nebo zájmy komunity, kvůli kterým by nebylo vhodné v některých případech vyhovět veřejnému zájmu nebo informace ve veřejném zájmu nezveřejňovat. Může jít otázky nedbalosti orgánů veřejné moci (policie), neuhrazení náhrady škody za své činy nebo nečinnost veřejného orgánu.⁸⁸

5.2 Veřejný zájem ve Francii – „obecný zájem“⁸⁹

Zdrojem pro pojem obecný zájem je v rousseauovské teorii společenské smlouvy. Obecný zájem je označen za vůli lidu nebo zájem lidí v jednu státě.

Pojem má velkou historickou tradici pro moderní republikánské myšlení a je definován jako právo v Deklaraci práv člověka a občana z roku 1789.

Jedná se, jako v českém právu, o neurčitý pojem a objevuje se v zákonech a nařízeních. Při projednávání soudu, například při konfliktu dvou obecných zájmů, záleží na jeho zvážení.

Francouzské zákony, tak jako české, přesněji formulují účely staveb veřejného zájmu. Soubory veřejných staveb významných pro veřejný zájem nalezneme v této oblasti práva pod pojmem *domain public*.

5.3 Veřejný zájem v Německu⁹⁰

V Německu, tak jako u nás, je veřejný zájem (*Öffentliches Interesse*) pojmem právně neurčitým, který je v zákonech běžně používaný a staví zájmy společného dobra nad soukromé zájmy. V pozitivním právu není veřejný zájem nadefinován. Vymezen je v odborné literatuře a judikatuře. Požadavky veřejného zájmu se projeví až v celkovém posouzení významu a účelu každé zákonné

⁸⁸ *Public Interest in UK Courts* | *Public Interest in UK Courts* [online]. Dostupné z: <http://publicinterest.info/> [online]. [cit. 2019-02-25].

⁸⁹ KRÍŽOVÁ, Jana a Jindřiška SYLLOVÁ. *Veřejný zájem - pojem a jeho použití ve správním právu* [online]. Parlamentní institut, Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2015 [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/ppi.sqw?str=2&lp=1>.

⁹⁰ tamtéž

úpravy, která používá tento pojem. Veřejný zájem nemá, podle odborné literatury, vždy přednost před zájmy jednotlivce. Zákon v některých případech vyžaduje rovnováhu mezi zájmy jednotlivce a zájmy společnosti. Například rovnováha se hledá mezi zájmy v případě vyvlastnění podle Základního zákona čl. 14 odst. 3 nebo při vytváření územního plánu podle stavebního zákona § 1 odst. 7 (Bau GB).

Veřejný zájem ve správním právu je spojen s oprávněnými obecnými zájmy. Právo na vlastní uvážení má správní úřad při posuzování převahy veřejného zájmu, což je v případě, že převažuje zájem obecný nebo veřejné blaho, o kterém se rozhoduje.

5.4 Veřejný zájem v České republice

Veřejný zájem v českém právním řádu je velice často používán a je zakotven již v ústavní rovině, a to v Listině základních práv a svobod, na které navazuje řada předpisů v rovině zákonné. Podle Listiny se s pojmem setkáme v souvislosti s vlastnickým právem. Dále stanoví, který veřejný zájem smí být pouze ve vlastnictví státu, obce nebo určených právnických osob. Ustanovení č. 11 odst. 4 má důležitý význam, jelikož podle něho je vyvlastnění nebo nucené omezení vlastnického práva možné ve veřejném zájmu, a to za náhradu a jen na základě zákona. Podrobně se touto problematikou zabývá kapitola 3.

6 VYVLASTŇOVÁNÍ VE VEŘEJNÉM ZÁJMU

Na institut vyvlastňování se v této kapitole podíváme v souvislosti s veřejným zájmem. Vyvlastnění znamená výrazný zásah do vlastnických práv, odnětím nebo častěji omezením vlastnického práva proti vůli vlastníka, a to na základě zákona a za náhradu, na nového vlastníka. Věcné břemeno vzniká omezení vlastnického práva, kdy je zřízeno právo cizí osoby, například osoba má stanoveno právo uskutečnit a provozovat stavbu na cizím pozemku, vlastník pozemku je povinen toto strpět. Soud také může za náhradu vlastnické právo zřídít ke stavbě vlastníkovu pozemku nebo naopak.

O zřízení věcného břemene ve veřejném zájmu rozhoduje správní úřad, např. vyvlastňovací úřad, v soukromém zájmu rozhoduje o zřízení věcného břemene soud.

6.1 Právní úprava

V čl. 11 Listina základních práv a svobod stanoví, že vyvlastnění nebo omezení vlastnických práv ve veřejném právu musí být na základě zákona a za náhradu, obdobnou toto upravuje v § 1038 i občanský zákoník⁹¹.

Vyvlastnění je upraveno v zákoně č. 184/2006 Sb., zákon o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo stavbě (zákon o vyvlastnění) a je nutno připomenout, že k němu dochází až v případě, že se strany nedohodnou na jiné formě převodu vlastnických práv na vyvlastnitele, což může být jednak stát, obec, kraj jako osoba veřejného práva, ale i osoba soukromého práva, např. energetická společnost.

Vyvlastňovací zákon v § 4 odst. 2 stanoví, že veřejný zájem na vyvlastnění musí být prokázán ve vyvlastňovacím řízení a musí převažovat nad zachováním stávajících práv osoby, která má být vyvlastněna.

Podmínky pro splnění veřejného zájmu jsou:

- Zahrnutí stavby ve schváleném územním plánu, regulačním plánu nebo v zásadách územního rozvoje, které jsou vypracovány pro územní oblast

⁹¹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In: *Sbírka zákonů ČR*, ročník 2012, sbírka 33/2012.

krajů. Územní rozhodnutí nestačí pro prokázání veřejného zájmu a jeho převahy nad zájmy vyvlastňovaného.

- Výsledná stavba nebude sloužit jednotlivci, ale více osobám nebo skupině osob. Nebo zákonem je dán společný zájem na přístupu a příjezdu k nemovitosti, a to i pro jednotlivce.⁹²

Stavební zákon⁹³ charakterizuje stavby ve veřejném zájmu v § 2 takto:

„k) veřejnou infrastrukturou pozemky, stavby, zařízení, a to

1. dopravní infrastruktura, například stavby pozemních komunikací, drah, vodních cest, letišť a s nimi souvisejících zařízení;

2. technická infrastruktura, kterou jsou vedení a stavby a s nimi provozně související zařízení technického vybavení, například vodovody, vodojemy, kanalizace, čistírny odpadních vod, stavby ke snižování ohrožení území živelnými nebo jinými pohromami, stavby a zařízení pro nakládání s odpady, trafostanice, energetické vedení, komunikační vedení veřejné komunikační sítě a elektronické komunikační zařízení veřejné komunikační sítě, produktovody a zásobníky plynu;

3. občanské vybavení, kterým jsou stavby, zařízení a pozemky sloužící například pro vzdělávání a výchovu, sociální služby a péči o rodiny, zdravotní služby, kulturu, veřejnou správu, ochranu obyvatelstva;

*4. veřejné prostranství,
zřizované nebo užívané ve veřejném zájmu,*

l) veřejně prospěšnou stavbou stavba pro veřejnou infrastrukturu určená k rozvoji nebo ochraně území obce, kraje nebo státu, vymezená ve vydané územně plánovací dokumentaci,

m) veřejně prospěšným opatřením opatření nestavební povahy sloužící ke snižování ohrožení území a k rozvoji anebo k ochraně přírodního, kulturního

⁹² AMBRUSOVÁ, Eva a Eva ŠROMOVÁ. *Vyvlastňovací řízení od A do Z: podrobné příklady a postupy, zákon o vyvlastňování, výňatky ze souvisejících právních předpisů*. Olomouc: ANAG, 2009. Právo (ANAG). S. 87. ISBN 978-80-7263-554-2.

⁹³ *Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)*. In: *Sbírka zákonů ČR*

*a archeologického dědictví, vymezené ve vydané územně plánovací dokumentaci,*⁹⁴

V ostatních případech, z důvodu veřejně prospěšného opatření, nelze vyvlastnit, ale lze zřídit předkupní právo.

Jak již bylo zmíněno, zákon ani jiný právní předpis nedefinuje veřejný zájem a je na vyvlastňovacím úřadu jak danou záležitost posoudí, ale ve vyvlastňovacím řízení musí být veřejný zájem, který převažuje nad zájmy vyvlastňovaného vlastníka stavby nebo pozemku prokázán, musí být naléhavý a trvalý.

Účel vyvlastnění ještě stanoví například zákon o elektronických komunikacích⁹⁵, zákon o pozemních komunikacích⁹⁶, horní zákon⁹⁷, zákon o geologických pracích⁹⁸, zákon o státní památkové péči⁹⁹ a vodní zákon¹⁰⁰.

6.2 Vyvlastňovací řízení

Při vyvlastňovacím řízení se postupuje podle vyvlastňovacího zákona, nestanoví-li tento zákon jinak, postupuje se podle správního řádu.¹⁰¹ Obecně pro vyvlastňovací řízení platí správní řád s odchylkami, které jsou stanoveny ve vyvlastňovacím zákoně.

Postup ve vyvlastňovacím řízení je tento: Začátkem vyvlastňovacího řízení je podání žádosti vyvlastňovacímu úřadu, písemně nebo elektronicky se zaručeným elektronickým podpisem, kdy žádost má předepsané náležitosti. Poté vyvlastňovací úřad určí úředníka, oprávněného k vyřízení věci, a účastníky řízení, popřípadě ustanoví opatrovníka a znalce. Vyvlastňovací úřad nařídí ústní

⁹⁴ Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon).

⁹⁵ Zákon č. 273/2012 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů ČR*, ročník 2012, Částka 94/2012.

⁹⁶ Zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích. In: *Sbírka zákonů ČR*, ročník 1997, Částka 3/1997.

⁹⁷ Zákon č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství: horní zákon. In: *Sbírka zákonů ČR*, ročník 1988, Částka 8/1988.

⁹⁸ Zákon č. 62/1988 Sb., o geologických pracích. In: *Sbírka zákonů ČR*, ročník 1988, Částka 10/1988.

⁹⁹ Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči. In: *Sbírka zákonů ČR*, ročník 1987, Částka 6/1987.

¹⁰⁰ Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon). In: *Sbírka zákonů ČR*, ročník 2001, Částka 98/2001.

¹⁰¹ Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád. In: *Sbírka zákonů ČR*, ročník 2004, Částka 174/2004.

jednání podle § 49 správního řádu a § 22 zákona o vyvlastnění a podle § 38 správního řádu umožní účastníkům a jejich zástupci nahlížet do spisu. Vyvlastňovací úřad může přerušit řízení nebo ho úplně zastavit podle § 23 odst. 1 a 2. V průběhu řízení jsou účastníci oprávněni navrhopvat důkazy a činit jiné návrhy během celého řízení až do doby vydání rozhodnutí. Rozhodnutí musí být vždy písemné a musí se podle správního řádu skládat z výroku, odůvodnění a poučení. Vyvlastňovací úřad může ukončit řízení a) rozhodnutím o zamítnutí žádosti vyvlastnítele nebo za b) rozhodnutím o vyvlastnění a proti rozhodnutí lze podat odvolání.

Ve vyvlastňovacím řízení se, mimo odnětí nebo omezení práv, rozhoduje také o poskytnutí náhrady za odnětí nebo omezení vlastnického práva ke stavbě nebo pozemku vlastníkovi.

ZÁVĚR

Hlavním cílem diplomové práce je vysvětlení výše uvedených pojmů a jejich souvislostí tak, aby byly srozumitelné a pochopitelné i pro toho, kdo není s dotčenými pojmy obeznámen, a rozkrýt pojem veřejný zájem a jiné pojmy v zahraničních právních úpravách.

Diplomová práce se zaměřila na objasnění jednotlivých pojmů, které se ve spojitosti s veřejným zájmem objevují v odborné literatuře a v právních předpisech jak v českém právu, tak i v mezinárodním. Právní úprava veřejného zájmu je ve většině evropských států srovnatelná. Jednotlivé kapitoly se věnují také institutům jako veřejné správě, korupčnímu jednání, vyvlastnění.

Odborníci nám nabídnou různé definice veřejného zájmu, které nejsou vždy totožné. Záleží především na oblasti, které se jednotlivý odborník věnuje. Nalézt můžeme i nesouhlasný názor na veřejný zájem od Jiřího Kinkory.

V našem právním řádu není pojem veřejný zájem nikde definován, ale přesto ho nalezneme v mnoha právních úpravách.

Veřejný zájem je v právní teorii označován jako neurčitý pojem, který je často předmětem správního uvážení a svého obsahu nabývá až při aplikování na konkrétní příklad. V souladu s českou judikaturou je rozsah a obsah pojmu veřejného zájmu dynamický, je často podmíněn časem a místem aplikace normy, proto nemůže být v právním předpise paušálně vymezen.

Posouzení a uvážení všech okolností veřejného zájmu náleží do pravomoci výkonné moci, která také musí pečlivě identifikovat tento neurčitý právní pojem. Právní řád ČR také umožňuje stanovit veřejný zájem v souvislosti s druhově vymezeným typem záměru nebo výkonem činnosti. S tímto legislativním řešením se setkáme například v oblasti energetiky, vodního hospodářství, dopravy aj.

Kapitola nazvaná veřejný zájem v právních předpisech se věnuje zákonům, ve kterých se institut veřejného zájmu objevuje. Patří sem zákony, které souvisejí s veřejnými nedělitelnými statky (např. vodní zákon, zákon o pozemních komunikacích, lesní zákon a jiné). Stavebnímu zákonu, který do této kategorie také spadá, se v kapitole věnuje větší pozornost, protože zákon často pracuje s pojmem veřejný zájem. Nechybí ani zákony týkající se veřejné správy.

V jedné kapitole je pozornost věnována na zájmové skupiny, jejich prosazování, oblasti jejich zájmů (ekonomické, sociálně kulturní nebo politika, aj.).

Další kapitola je zaměřena na lobbying, který je českou veřejností často mylně chápán jako něco neetického. Bohužel u nás stále neexistuje právní úprava lobbyingu, která by nastolila přesná pravidla, i přesto, že již několikrát byl předložen návrh zákona, který by tento institut upravoval. Zatím vždy byly jednotlivé návrhy zamítnuty. Nejzdařilejší právní úpravu lobbyingu nalezneme v americkém právním řádu, která je důkladně propracovaná. Pro českou legislativu by bylo vhodné ji určitým způsobem převzít do naší právní úpravy, nepatrné snahy již byly zaznamenány.

Korupční jednání je nejzávažnějším problémem moderní doby, patří sem korupce, úplatkářství a klientelismus. Zaměřila jsem se na historii, definici i právní úpravu podle trestního zákoníku. Jedná se o celosvětový problém, a proto také celý vyspělý svět se snaží proti tomuto jednání bojovat, a to v první řadě pomocí prevence. V mezinárodním měřítku existuje Úmluva OSN a Úmluva Rady Evropy, obě se týkají boje proti korupci.

Ochraně veřejného zájmu je věnována samostatná kapitola, ve které se podíváme nejen na střet zájmů a jeho právní úpravu, včetně sankcí, které mohou být uloženy, ale také na žaloby ve veřejném zájmu nejen v české judikatuře, ale i americké, která je oproti české, potažmo evropské judikatuře, detailně zpracovaná.

Porovnála jsem zahraniční právní úpravu veřejného zájmu ve Velké Británii, Francii a v Německu. Zajímavý je projekt, který byl v souvislosti s veřejným zájmem a jeho používání na britských soudech v řízeních uskutečněn.

V závěrečné kapitole jsem se zaměřila na právní úpravu vyvlastňování ve veřejném zájmu a na vyvlastňovací řízení.

V počáteční fázi zpracování této diplomové práce jsem si vůbec neuvědomovala, kolik institutů je s tímto tématem spojeno. Musím konstatovat, že v právních úpravách máme značné mezery, například ve srovnání s americkou právní úpravou, která je v mnoha směrech více propracovaná. V našem právním řádu mnohdy určité zákonné úpravy úplně chybí, a nejsou nastaveny přesné hranice, například v lobbyingu, který by si právní úpravu zasloužil.

RESUMÉ

Diplomová práce se zaměřila na objasnění jednotlivých pojmů, které se ve spojitosti s veřejným zájmem objevují v odborné literatuře a v právních předpisech jak v českém právu, tak i v mezinárodním. Právní úprava veřejného zájmu je ve většině evropských států srovnatelná. Jednotlivé kapitoly se věnují také institutům jako veřejné správě, korupčnímu jednání, vyvlastnění.

Klíčová slova: veřejný zájem, veřejná správa, korupční jednání, lobbying, vyvlastnění.

The diploma thesis focused on the clarification of individual terms, which in connection with the public interest appear in professional literature and in legal regulations both in Czech law and in international law. Public interest legislation is comparable in most European countries. The chapters also deal with institutes such as public administration, corruption, expropriation.

Keywords: public interest, public administration, corruption, lobbying, expropriation.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Rovnomocnost vztahu ve veřejném zájmu	36
Obrázek 2 Nadřazenost a podřazenost vztahu ve veřejném zájmu	36
Obrázek 3 Zkříženost vztahu ve veřejném zájmu	36
Obrázek 4 Protiklad vztahu ve veřejném zájmu.....	37

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literatura

- AMBRUSOVÁ, Eva a Eva ŠROMOVÁ. *Vyvlastňovací řízení od A do Z: podrobné příklady a postupy, zákon o vyvlastňování, výňatky ze souvisejících právních předpisů*. Olomouc: ANAG, 2009. Právo (ANAG). S. 87. ISBN 978-80-7263-554-2.
- ANTOŠ, Marek a Jan WINTR, ed. *Omezování svobod z důvodu veřejného zájmu*. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2017. ISBN 978-80-87975-68-8.
- BAJURA, Jan. *Ochrana pokojného stavu správními orgány*. Praha: CEVRO Institut, 2009. ISBN 978-80-87125-05-2.
- BAŽANTOVÁ, Ilona a kol. *Lobbing a korupce při tvorbě veřejné politiky*. Praha: Prospektrum, 2007. ISBN 978-80-7175-144-1.
- BRABCOVÁ, Irena, ed. *Sborník z odborného semináře "K otázkám korupce a úplatkářství"*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2002. ISBN 80-7251-110-6.
- CABADA, Ladislav a Michal KUBÁT. *Úvod do studia politické vědy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-076-5.
- DAVID, Vladislav a Alexander NETT. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. Praha: C.H. Beck, 2007. Právo a společnost (C.H. Beck). ISBN 978-80-7179-562-9.
- GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 6., aktualiz. vyd. Plzeň: Vydavatelství a Nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-454-1.
- HÁCHA, Emil, Jiří HOETZEL, František WEYR a Karel LAŠTOVKA, ed. *Slovník veřejného práva československého*. Brno: Polygrafia, 1938.
- HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Třetí, aktualizované vydání. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0873-0.
- HAVLAN, Petr. *Veřejné vlastnictví v právu a společnosti*. V Praze: C.H. Beck, 2008. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7179-617-6.
- HYHLÍK, František a Milan NAKONEČNÝ. *Malá encyklopedie současné psychologie*. 2., dopln. vyd. Praha: SPN, 1977. Knižnice psychologické literatury.
- CHMELÍK, Jan. *Pozornost, úplatek a korupce*. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-7201-434-X.
- KADERA, Michal a Alena VLAČIHOVÁ. *Lobbing*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2011. Eupress. ISBN 978-80-7408-053-1.
- KALNÝ, Miroslav. *Soukromý zájem ve veřejném prostoru*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2017. s 23. ISBN 978-80-261-0707-1.
- KOPECKÝ, Martin. *Zákon o obcích: komentář*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-862-9.

KŘÍŽ, Jan, Veronika NERUDOVÁ a Irena HOLCOVÁ. *Autorský zákon: zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změnách některých zákonů (s poznámkami a úvodním slovem)*. Praha: IFEC, 2000. AZ-IUS. ISBN 80-86412-04-0.

MALÝ, Ivan. *Problémy definování a prosazování veřejného zájmu*. Brno: Masarykova univerzita, 1999. Sborník prací Ekonomicko-správní fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-2236-1.

MATES, Pavel a René WOKOUN. *Malá encyklopedie regionalistiky a veřejné správy*. Praha: Prospektrum, 2001. ISBN 80-7175-100-6.

MIKULE, Vladimír, Vladimír SLÁDEČEK, Vladimír VOPÁLKA a Milan BAKEŠ. *Veřejná správa a právo: pocta prof. JUDr. Dušanu Hendrychovi k 70. narozeninám*. Praha: C.H. Beck, 1997. Právo a společnost (C.H. Beck). ISBN 80-7179-191-1.

NOVÁK, Miroslav. *Systémy politických stran: úvod do jejich srovnávacího studia*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-85850-22-2.

NOVOTNÁ, Eliška, Jan NOVÝ a Martin MUSIL. *PR management*. V Praze: Oeconomica, 2006. ISBN 80-245-1047-2.

MÜLLER, Karel B., Šárka LABOUTKOVÁ a Petr VYMĚTAL. *Lobbing v moderních demokraciích*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3165-0.

POTŮČEK, Martin. *Veřejná politika*. Upr., dopl. a aktualiz. vyd. v českém jazyce. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2005. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-86429-50-4.

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. Ústava České republiky: ve znění pozdějších ústavních zákonů. Praha: Academia, 2013. ISBN 978-80-200-2307-0.

VALEŠ, Lukáš. *Politologické aspekty veřejné správy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. ISBN 80-7380-010-1.

VEDRAL, J. *Zákon o střetu zájmů: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2006. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 80-7179-475-9.

Články

FRANC, P.: *Žaloby ve veřejném zájmu 2*. In: *Právní fórum*, 2005. roč. 2, č. 5, *Via Iuris*, 2005, č.2.

MILBRATH, Lester W. *The Washington lobbyists*. Chicago: Rand McNally, [1963].

POMAHÁČ, R.: *Veřejný zájem*, 1996, roč. 7. č. 30.

ELIÁŠ, K. *Veřejný zájem: Malá glosa k velkému tématu*. č. 5/1998.

Internetové zdroje

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. Sněmovní tisk 832/0, 2009, Dostupné z: <<http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=54651>>.

Nový vyvlastňovací zákon má být spravedlivější | Radio Praha. *Radio Praha* [online]. Copyright © 1996 [cit. 23.03.2019]. Dostupné z: <https://www.radio.cz/cz/rubrika/ekonomika/novy-vyvlastnovaci-zakon-ma-byt-spravedlivejsi>

Korupce a klientelismus nejvíce poškodily ČR - iProsperita.cz. *Home - iProsperita.cz* [online]. Copyright © 2010 [cit. 23.03.2019]. Dostupné z: <https://www.iprosperita.cz/medialni-partnerstvi/4567-korupce-a-klientelismus-nejvice-poskodily-cr>

klientelismus - Aktuálně.cz. *Zprávy - Aktuálně.cz* [online]. Copyright © Economia, a.s. [cit. 23.03.2019]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/klientelismus/l~i:keyword:31111/>

ČR ratifikovala dodatek úmluvy Rady Evropy o korupci zahraničních rozhodců a porotců - Česká justice. *Domovská stránka - Česká justice* [online]. Copyright © 2018 Všechna práva vyhrazena [cit. 23.03.2019]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2018/09/cr-ratifikovala-dodatek-umluv-y-rady-evropy-korupci-zahranicnich-rozhodcu-porotcu/>

Vláda projedná Úmluvu OSN proti korupci - Lenka Andrášová - poslankyně za Olomoucký kraj v letech 2010 až 2013. *Lenka Andrášová - poslankyně za Olomoucký kraj* [online]. Dostupné z: <http://www.lenkaandrysova.cz/novinky/vlada-projedna-umluvu-osn-proti-korupci.html>

Česká republika se připojila k Úmluvě OSN proti korupci | Transparency International. *Boj s korupcí | Transparency International* [online]. Dostupné z: <http://transint.xred.cz/ceska-republika-pripojila-k-umluve-osn-proti-korupci/>

Národní dotační titul - korupce - Ministerstvo vnitra České republiky. *Úvodní strana - Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Copyright © 2019 Ministerstvo vnitra České republiky, všechna práva vyhrazena [cit. 23.03.2019]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/narodni-dotacni-titul-korupce.aspx>

korupční jednání - NS-ČR/Judikáty.info. *Judikátura - Judikáty - Rozsudok* [online]. Dostupné z: <https://www.judikaty.info/cz/nejvyssi-soud-ceske-republiky/korupcni-jednani>

Bezpečnostní hrozby - Terorismus a měkké cíle. *Úvodní strana - Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Copyright © 2019 Ministerstvo vnitra České republiky, všechna práva vyhrazena. [cit. 23.03.2019]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/cthh/docDetail.aspx?docid=47368&docType=ART&chnum=6>

Protikorupční manuál - Ministerstvo vnitra České republiky. *Úvodní strana - Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Copyright © 2019 Ministerstvo vnitra České republiky, všechna práva vyhrazena [cit. 23.03.2019]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/protikorupcni-manual-591265.aspx>

Vyvlastnění | Frank Bold. *Frank Bold* [online]. Copyright © 2005 [cit. 23.03.2019]. Dostupné z: <https://frankbold.org/poradna/kategorie/spravni-rad-a-spravni-rizeni/rada/vyvlastneni>

„Veřejný zájem“. *Časopis Ochrana přírody* [online]. Copyright © 2008 [cit. 23.03.2019]. Dostupné z: <http://www.casopis.ochranaprirody.cz/pravo-v-ochrane-prirody/verejny-zajem/>

Z JUDIKATURY SOUDNÍHO DVORA EVROPSKÉ UNIE - Ochrana osobních údajů. *Úvodní strana - Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Copyright © 2019 Ministerstvo vnitra České republiky. Všechna práva vyhrazena. [cit. 23.03.2019].

Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/gdpr/docDetail.aspx?docid=21780634&doctype=ART>

ČSSD předložila Sněmovně zákon o lobbingu – Novinky.cz . *Novinky.cz – nejčtenější zprávy na českém internetu* [online]. Copyright © 2003 [cit. 23.03.2019]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/168319-cssd-predlozila-snemovne-zakon-o-lobbingu.html>

https://frankbold.org/sites/default/files/publikace/zasady_reformy_regulace_lobbingu_eps_soc_ustav.pdf

ABZ.cz: slovník cizích slov - on-line hledání [online]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/lobbista>

Programové prohlášení vlády | Vláda ČR. *Úvodní stránka | Vláda ČR* [online]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=20780>

www.mvcr.cz/.../zprava-o-korupci-v-ceske-republice-v-letech-2005-2006-a-o-plneni-aktualizovaneho-vladniho-programu-boje-proti-korupci-p.. Zpráva o korupci v České republice v letech 2005 – 2006 a o plnění aktualizovaného vládního programu boje proti korupci. Praha 2007 Národní dotační titul - korupce - Ministerstvo vnitra České republiky. *Úvodní strana - Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Copyright © 2019 Ministerstvo vnitra České republiky, všechna práva vyhrazena [cit. 23.03.2019]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/narodni-dotacni-titul-korupce.aspx> Národní dotační titul - korupce.

Vláda projedná Úmluvu OSN proti korupci - Lenka Andrášová - poslankyně za Olomoucký kraj v letech 2010 až 2013. *Lenka Andrášová - poslankyně za Olomoucký kraj* [online]. Dostupné z: <http://www.lenkaandrysova.cz/novinky/vlada-projedna-umluvu-osn-proti-korupci.html>

Nejvyšší správní soud | Veřejný zájem musí být přesvědčivě odlišen od zájmu soukromého. *Object moved* [online]. Copyright © 2003 [cit. 23.03.2019]. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Verejny-zajem-musi-byt-presvedcive-odlisen-od-zajmu-soukromeho/art/962>

Economic and Social Research Council. *Home - Economic and Social Research Council* [online]. Copyright © ESRC 2019. All rights reserved. [cit. 23.03.2019]. Dostupné z: <https://esrc.ukri.org/index.aspx>

Veřejný zájem - pojem a jeho použití ve správním právu - KŘÍŽOVÁ, Jana a Jindřiška SYLLOVÁ. [online]. Parlamentní institut, Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2015 [cit. 23.03.2019]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/ppi.sqw?str=2&lp=1>

Právní předpisy

Obecný zákoník občanský č. 946/1811 Sb.z.s. ze dne 1. června 1811. § 287.

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. Ústava České republiky: ve znění pozdějších ústavních zákonů.

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky

Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). In: ASPI. 36/2000.

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 184/2006 Sb. - Zákon o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě (zákon o vyvlastnění), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 273/2012 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Zákon č. 273/2012 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů.

Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 62/1988 Sb., zákon o geologických pracích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí: OBČANSKOPRÁVNÍ ÚMLUVA O
KORUPCI. 3/2004 Sb.m.s.

Nález Ústavního soudu č. 211/2005 Sb.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 5. 2000, sp .zn. 22 Cdo 178/99.

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 23. 10. 2003, č. j. 2 AS
11/2003-164.